

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут культури і мистецтв
Кафедра хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання

Литвиненко Тетяна Анатоліївна

**ФОЛЬКЛОРНІ ЕЛЕМЕНТИ У РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ЕСТРАДНОГО
ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА**

Спеціальність: 025 Музичне мистецтво

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник

_____ О.О. Корякін,
кандидат педагогічних наук, старший
викладач кафедри хорового диригування,
вокалу та методики музичного навчання

« ____ » _____ 2021 року

Виконавець

_____ Т.А. Литвиненко

« ____ » _____ 2021 року

Суми 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ФОЛЬКЛОРУ В ЕСТРАДНОМУ ВОКАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ	7
1.1 Витоки та взаємозв'язок фольклору та естрадного мистецтва	7
1.2 Фольклорна складова творчості відомих естрадних виконавців України	17
РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРАЦІЯ ФОЛЬКЛОРУ У СУЧАСНЕ ЕСТРАДНЕ ВОКАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО	28
2.1 Інтерпретація фольклору у творчості сучасних естрадних виконавців	28
2.2 Використання пісенного фольклору у вокальних талант-шоу України	37
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
ДОДАТКИ	59

ВСТУП

Актуальність теми. Мистецтво, як і життя людини не константне. На тлі постійних політичних, економічних і соціальних пертурбацій воно видозмінюється, урізноманітнюється, удосконалюється, наповнюється новаторськими формами.

Одним із найпопулярніших сучасних видів мистецтва у загальносвітовому масштабі є естрадне вокальне мистецтво. Зародження і розвиток його відобразилися в творчості українських виконавців і композиторів минулого століття. Саме вони під впливом світових музичних здобутків та українського традиційного мистецтва створювали естрадні композиції, які завоювали прихильність слухацької аудиторії і стали шлягерними.

В роки відновлення української незалежності актуальним стало звернення до першоджерел. Фольклор, який, донедавна, побутував лише в сільському середовищі, набув поширення в усіх сферах життя українців. Стародавня культура, традиції і звичаї нашого народу відтворюються в культурних надбаннях нації. Не стало винятком і музичне мистецтво, зокрема естрадно-пісенний жанр. Відомі сучасні виконавці та гурти звертаються в своїй творчості до пісенного фольклору, використовують елементи одягу, грають на різних, часто, забутих народних інструментах. Вони застосовують різні типи взаємодії фольклору та естрадного мистецтва: обробки пісень, створення композицій на фольклорній основі. І як наслідок створюють осучаснений автентичний твір.

Кількість виконавців, орієнтованих на фольклор з кожним роком зростає. Використання сучасних технологій в естрадному мистецтві та аранжувань фольклорних пісень зумовило виникнення жанру «world music». Популярність його суттєво зросла внаслідок появи тематичних фестивалів, конкурсів, телевізійних програм.

Попит, яким користується цей музичний напрям у публіки, призвів до активізації мистецтвознавчих досліджень на тему впливу новаторських форм музичного мистецтва на культурні аспекти життя, зокрема рівень

самоусвідомлення національної традиції, відродження і збереження фольклорної спадщини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці в своїх публікаціях часто актуалізували тему синтезу естрадного мистецтва та фольклору і висвітлювали її в різних аспектах:

- теоретичні та методологічні проблеми музичного фольклору (С. Грица);
- історичні передумови утворення та розвитку української естрадної пісні (М. Мозговий);
- витоки та інноваційні складові української пісенної естради (Т. Рябуха);
- взаємозв'язок українського естрадного мистецтва і фольклору (В. Тормахова);
- синтез співацьких манер в українській музиці (Н. Шевченко);
- інтерпретація української народної пісні в творчості сучасних естрадних виконавців (Ю. Карчова);
- сучасні тенденції і фольклористичний рух (І. Синельников);
- фольклор в пісенній культурі України (А. Фурдичко);
- особливості фольклорного репертуару в творчості сучасних виконавців (В. Бокоч);
- походження, особливості еволюції жанру «world music» (І. Федорова);
- засоби музичного напрямку «world music» (Я. Литовка);
- особливості естрадного синтезу мистецтв (В. Плахотнюк).

Разом з тим предметом досліджених джерел не були фольклорні елементи в розвитку сучасного естрадного вокального мистецтва, тому проблема даної магістерської роботи є актуальною.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи – обґрунтування фольклорної складової в розвитку сучасного естрадного вокального мистецтва.

Завдання дослідження:

- обґрунтувати взаємозв'язок фольклору та естрадного мистецтва;

- конкретизувати фольклорну складову творчості відомих естрадних виконавців;
- схарактеризувати особливості інтеграції фольклору у творчості сучасних естрадних виконавців;
- узагальнити значення пісенного фольклору у вокальних талант-шоу.

Об'єкт дослідження – фольклор в сучасному естрадному вокальному мистецтві.

Предметом дослідження є фольклорні елементи у розвитку сучасного естрадного вокального мистецтва.

Матеріали та методи дослідження. У дослідженні використовувались такі методи: аналіз наукових публікацій у галузях народознавства, мистецтвознавства, культурології, філології, літератури з метою виявлення взаємозв'язку фольклору та естрадного мистецтва; вивчення особливостей виконавського досвіду представників сучасного естрадного вокального мистецтва з метою конкретизації фольклорної складової у творчості відомих естрадних виконавців; узагальнення з метою визначення значення пісенного фольклору у вокальних талант-шоу.

Наукова новизна одержаних результатів:

- у роботі набуло подальшого розвитку дослідження впливу фольклорних елементів на становлення сучасного естрадного вокального мистецтва;
- поглиблено підходи до використання фольклору в творчості сучасних виконавців;
- вперше охарактеризовано значення фольклорної пісенної традиції в телевізійному просторі сучасної України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що в дослідженні виявлено мистецтвознавчу роль фольклору в розвитку естрадного пісенного жанру; узагальнено значення фольклору в телевізійному просторі, талант-шоу. Матеріали дослідження можуть бути використані у процесі

науково-дослідної діяльності студентів магістратури та у викладанні предмету «Історія естрадного вокального мистецтва».

Матеріали можуть бути використані у викладанні «Історії естрадного вокального мистецтва».

Апробація результатів дослідження та публікації. Основні положення, результати та висновки дослідження доповідались на студентській науковій онлайн-конференції «Дні науки-2020» (22 жовтня 2020 року, м. Суми); III Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми мистецько-педагогічної освіти: здобутки, реалії та перспективи» (24-25 березня 2021 року, м. Суми).

Основні положення кваліфікаційної роботи висвітлено в публікаціях автора:

1. Корякін О.О., Литвиненко Т.А. Фольклорна складова у розвитку сучасного українського вокального мистецтва. *Мистецькі пошуки: зб. наук. праць*. Випуск 13. Суми, 2021. С. 218–223.

2. Литвиненко Т.А. Фольклорні елементи у розвитку сучасного естрадного вокального мистецтва. *Дні науки – 2020: матеріали студентської наукової онлайн-конференції, 22 жовтня 2020 року*. Суми: ФОП Цьома С.П., 2020. С. 114–116.

Структура і обсяг роботи. Магістерська робота містить вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел (76 найменувань) та додатки (5 одиниць) на 5 сторінках. Повний обсяг дослідження становить 63 сторінок, із них основного тексту – 51.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ФОЛЬКЛОРУ В ЕСТРАДНОМУ ВОКАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ

1.1 Витоки та взаємозв'язок фольклору та естрадного мистецтва

В умовах сьогодення звернення до фольклору, традицій, звичаїв, народних промислів є дуже значущим та актуальним.

Обов'язковим чинником розвитку особистості є соціалізація людини в суспільстві. Якщо мова іде про національне виховання і національну свідомість, то, безперечно, найяскравіше це проявляється у вивченні і збереженні народного фольклору.

У кожного народу свої національні риси фольклору, які передаються з покоління в покоління. І тут, бажано б не втратити автентичність фольклору, не звести його до рівня імітації.

Вперше фольклором як явищем історичної пам'яті народу зацікавились у ХІХ сторіччі. Серед найперших збирачів народних пісень та переказів давнини не стояло завдання визначення, що ховається за таємничими та поетичними образами, який їхній глибинний зміст, що можуть вони розповісти про минуле.

Аналітичні дослідження фольклорних матеріалів почнуться значно пізніше – у ХХ-му сторіччі, коли зародиться особлива «міфологічна школа», ХХІ сторіччя ознаменується розквітом жанру «фентезі», у якому традиційно фольклорні герої змішаються з нашими сучасниками, набуваючи популярності серед молодого покоління. В різних формах фольклор протягом усієї історії людства приваблював читача, слухача, спадкоємця, оскільки містив цікавий сюжет, особливе почуття «причетності» до спадщини пращурів, і спроба розкрити таємницю, і споконвічне прагнення передати досвід прийдешньому поколінню [19].

Донедавна об'єктом музикознавчого вивчення були майже виключно зразки «класичного» фольклору, записані у сільського населення, і деякі архаїчні традиції. Оберненість фольклору до старовини свідомо чи мимоволі проектувалася на шкалу наукових пріоритетів (за принципом «чим давніше – тим цінніше»), породжуючи свої наукові завдання та аналітичні прийоми.

Серед таких завдань – пошук «вихідного», а, отже, найбільш «істинного» варіанта, що передбачає ставлення до його історичних змін як до наступного «псування». Відповідно, цілі дослідження зводилися до реконструкції «первісного» стану традиції шляхом її звільнення від нашарувань, що її «спотворювали».

Думка про вмирання традиційного фольклору природно впливала з такого підходу; туга про його згасання – один з лейтмотивів вітчизняної фольклористики. При цьому часто вони були аж ніяк не безпідставними: буквально на очах збирачів зникали цілі виконавчі школи, усні жанри та традиції. Подібне зникнення супроводжувалося (і навіть прямо стимулювалося) появою у фольклорному репертуарі текстів, раніше для нього абсолютно не характерних. Новації, народжені змінною реальністю і деформуючі старі традиції, були пов'язані виключно з міською культурою. Вони не містили ніякого історичного змісту, що йде з глибини часів міфологічного, або пошуком якого звикла займатися наука.

Типовою рисою для української нації є співучість. У первісній музиці наших предків поєдналися пісня, танець і поезія в одне ціле. Таке злиття допомагало людям проводити обряди, церемонії.

Взагалі музика та музичні інструменти вважались оберегами, які захищали від нечистої сили. Були спеціально створені мелодії для доброго врожаю та плодючості худоби [7].

В процесі розвитку музики розділяються елементи музично-виразної мови. Речитація на одному тоні ще без точної розміреності інтервальних ходів (низхідний глісандовий рух первісної мелодії в близьких, найчастіше сусідніх, звуках) призводила до поступового розширення звукового діапазону:

закріплюються кварта і квінта як природні межі підвищення та зниження голосу і як опорні для мелодики їхнє наповнення проміжними (вузькими) ходами. Цей процес, що проходив у найдавніший час, і був джерелом, з якого виникла народна музична культура. Він дав початок національним музичним системам і національним особливостям музичної мови, які відображають цілісний світогляд первісної людини і розкривають її ставлення до природи та до природних явищ.

Українська музична культура бере свій початок у давніх східних слов'ян. Вона формувалася протягом століть, починаючи з XIV століття. Основою її став самобутній пісенний фольклор українського народу, в якому відбилися його історія, національно-визвольна боротьба. Народна музика розвивалася як мистецтво одноголосного, а також багатоголосно-підголоскового та гармонійного складу у вокальній, вокально-інструментальній та інструментальних формах. Українські пісні багаті на мелос та ритміку [8].

У центральних і південно-східних районах розвинений багатоголосний спів, близький до російського, білоруського. У Західному Поділлі та Карпатах пісні, як правило, одноголосні, містять багато архаїчних рис, пов'язаних із польським, словацьким, чеським, а також румунським, угорським мистецтвом.

В цьому регіоні розвивалися особливі стилі у пісенній творчості. Їх умовно називають як гуцульським та лемківським діалектами. Гуцульський фольклор характеризується арахайчними рисами мелосу та манери виконання (інтонації, наближені до натурального ладу, низхідні глісандо в закінченнях фраз, співи з вигуками, імпровізаційна мелізматика, силабічний речитатив). Гуцульським пісням властивий специфічний, гуцульський, лад, а також еолійський, іонійський та дорійський лади. Лемківський діалект характеризується зв'язками з польською, угорською, словацькою пісенними традиціями, які виявляються в гостро пульсуючому синкопованому ритмі, переважання мажору над мінором, пануванні силабічного речитативу [11].

Оригінальний національний стиль найповніше зреалізувався у піснях центральної Наддніпрянщини. Для них характерні мелодійна орнаментика,

вокалізація голосних, лади – еолійський, іонійський, дорійський (нерідко хроматизований), міксолідійський.

Різноманітна інтонаційно-ладова будова української музики – від безнапівтонового звукоряду до мажору та мінору. Серед народних інструментів – скрипка, басоль (струнно-смичкові), кобза, бандура, торбан (струнно-щипкові), цимбали (струнно-ударний), ліра (струнно-клавішна), сопілка, трембіта (духові), варган, дрімба, (щипкові), барабан, бубон, тулумбас (ударні) [74].

Українська народна пісня має свої особливості, в залежності від тематики, сюжету і поділяється на жанри, які мають свої ознаки. Найбільш відомими є: календарно-обрядові (колядки, щедрівки, веснянки, гаївки, купальські, обжинкові); сімейно-обрядові та побутові (весільні, жартівливі, танцювальні, коломийки, частівки, колискові, похоронні, голосіння); історичні та ін. [44].

Аналіз ґрунтовних праць фольклористів вказує, що саме за часів козацтва народний спів став професійним музичним мистецтвом. Поширювати його стали лірники та кобзарі.

Українська народна пісня в залежності від соціальної функції мала свої, притаманні тільки їй ознаки. Мелодика у інтонаціях, метро-ритмічна структура, різноманіття пісенних жанрів і складають «родзинку» українського фольклору.

Найбільш елементарними, відносно звукоряду і діапазону, ритму і структури є календарно-обрядові пісні [28]. За ними йдуть танцювальні мелодії та гумористичні пісні. Найбільш розвинені в частині мелодичної будови історичні, побутові та ліричні пісні.

В умовах сьогодення для нашого народу особливої актуальності набуває збереження національних традицій, зокрема, української мови, сакральної традиційної культури, що становить «код» нації, скарбницю життєвого досвіду, традицій і моральних ідеалів народу, джерело, що наповнює інші сфери культури.

Нині фольклор широко використовується в побуті, на сцені, є джерелом натхнення поетів, художників та композиторів. Український етномузиколог Софія Грица вважає, що фольклор слід ділити на автентичний та секундарний. [10].

«Автентичний фольклор – це всі види творчо-прикладної діяльності: словесна, музична, народні обряди, хореографія, народний театр, різні жанри прикладної, ручної діяльності (вишивка, різьблення по дереву, гончарство, ткацтво тощо) в їх первісному, адекватному генетичним джерелам вигляді, будь-яких обробок – літературних, композиторських, режисерських, що функціонують у природному середовищі села або й сценічній чи виставочній репрезентації» [10, с. 209]. Саме людина, яка проживає на певній території, успадковує від своїх пращурів всі фольклорні традиції, обряди, звичаї і передає їх наступним поколінням. Такі знання є потрібними для окремих людей, для яких фольклор є основним видом діяльності. Носіями фольклорної традиції є сільські хори, ансамблі, виконавці, майстри прикладного мистецтва [10].

Видозмінені жанри автентики називають «секундарним» фольклором. Пісенні театральні та хореографічні обробки, що мають фольклорне коріння, не є професійною творчістю, але присутні в містах і селах. Представниками даного виду фольклору є люди різних професій та походження, для яких фольклор – це захоплення. Вони є учасниками самодіяльних ансамблів та любителями народних ремесел [10, с.210].

В умовах сьогодення фольклор розглядається також і як особлива форма колективно-масової творчості і організації дозвілля, як засіб розвитку гармонійно розвинутої особистості, виховання патріотизму і інтернаціоналізму. Створюються малі соціальні групи (родові, професійні, територіальні), які зберігають фольклорні традиції. Означений процес характеризується тяжінням до засвоєння традиційного мистецтва, яке оригінально проявляється у молодіжному міському середовищі [9].

Сучасні виконавці та молодіжні ансамблі збирають, вивчають фольклорні матеріали та відтворюють їх на сцені.

На сьогодні створено ряд фольклорних ансамблів, які мають свої особливості відносно стилю та регіону, який представляють. Вони належать до «вторинних фольклорних ансамблів», складаються в основному з молоді, яка пропагує фольклорний рух. Учасники реконструюють пісенний фольклор. Вони не просто співають українські народні пісні, а відтворюють їх на автентичному рівні з певними рисами місцевої виконавської манери та стилю. Пісенна культура передається з покоління в покоління, в основному знаходить своє відтворення у творчості сільських фольклорних ансамблів [1].

Сьогодні в Україні існують і активно працюють науково-етнографічні фольклорні ансамблі. Зазвичай, такі колективи формуються у музичних закладах освіти, наукових установах, культурологічних центрах, за участю фахівців-фольклористів та музикантів, обдарованих від природи виконавців-аматорів. Їхня діяльність, передусім, пов'язана з науковими пошуками. Це збирання, архівування, класифікація пісенного фольклору за жанрами; вивчення й освоєння особливостей манер співу і його відтворення у максимально наближеній до оригіналу манері виконання; а також представлення народної пісні у формі концертного виконавства та видання аудіо записів [48].

Відновлення записів пісенного фольклору в умовах сьогодення є актуальною і доволі поширеною в нашій державі. Колективи, які працюють в цьому жанрі: ансамбль «Крालиця» під керівництвом Івана Синельникова, ансамбль «Божичі», керівниками якого є Ілько Фетисов та Сусанна Карпенко, ансамбль «Древо» на чолі з Євгеном Єфремовим, колектив «Хорея Козацька» під керівництвом Тараса Компаніченка (фото яких представлені у додатку А), та багато інших [47].

Досліджуючи народно-пісенну місцеву традицію, фольклорні колективи не тільки збагачують репертуар новими композиціями, а й створюють свій власний виконавський стиль, пов'язаний з мовним та музичним діалектами, оригінальними костюмами певної місцевості.

Поява новітніх технологій звукозапису, що дозволяє легко тиражувати і відтворювати цінні зразки надбань народу, сприяє творенню національної самоідентифікації українства.

Сьогодні українську народну пісню, народну музику, фольклор можна зустріти не тільки в побутуванні у народних виконавців сільського середовища, а й у міському, а також у друкарських збірках. Поширення технологій звукозапису відкрило можливості для народної пісенної творчості поширитися в абсолютно новому середовищі виконавців [46].

Інтерес до фольклору серед широких мас населення підвищується завдяки музичним стилям і жанрам, складовою яких є елементи народно-пісенного мистецтва.

Культура України другої половини ХХ – початку ХХІ століть поповнилась таким явищем як естрадне мистецтво, яке містить у собі різні види музичного мистецтва, що є сценічними і впливають на слухача, зокрема, за допомогою шоу і спецефектів, а не лише музичною складовою.

Створення естрадних композицій на основі фольклору, звернення до автентичного співу, використання гри на народних інструментах, запозичення фольклорних зразків народів світу є основними рисами естрадного мистецтва України [57].

Питання взаємодії фольклору і естрадної музики, а також популяризації пост фольклору засобами масового естрадного мистецтва актуалізує у своїх дослідженнях Вероніка Тормахова, і визначає такі шляхи і типи такої взаємодії (систематизовані у табл. 1.1):

- 1) обробки народних пісень;
- 2) цитування музично-фольклорного матеріалу;
- 3) створення оригінальних композицій на фольклорній основі – інтонаціях, звукорядах, текстах прийомах виконання;
- 4) сплав національної манери виконання з інофольклорною [55, с.43].

У названих типах взаємозв'язків відзначені такі засоби розвитку музичного матеріалу, що забезпечують взаємодію фольклору з естрадною

музикою, а саме: 1) переінтонування фольклору; 2) проникнення інтонаційної сфери і прийомів виконання з фольклору в джаз, рок-, і поп-музику [55, с.44].

У системі музичних засобів виразності фольклорно-пісенного виконавства, що використовуються в естрадній музиці і є «зручними» для неї, що дають можливість для злиття названих напрямів можна виокремити:

1) використання жанрів, образної системи і тематики різних обрядових і побутових пісень – коломийки, купальські пісні, кустові, щедрівки, ліричні протяжні, балади, весільні, жартівливі пісні;

2) використання текстів із застосуванням діалектних мовних особливостей різних регіонів України, з явною домінантою західного;

3) сталість ритмоформули пісні.

Це зручно для імпровізації в джазі, рок-музиці. Імпровізація в джазі є основним способом розвитку музичного матеріалу;

4) чітка форма-структура.

У джазі, рок- і поп-музиці переважає квадратна (симетрична) структура, що є зручною для запам'ятовування та імпровізування у виконавців і для кращого сприйняття у слухачів;

5) проста гармонія.

Гармонія має бути зручною для імпровізації, містити повторювані фрагменти, не мати дуже складної «вертикалі»;

б) ладова основа.

Може бути будь-якою, але так само має бути зручною для відтворення визначеним інструментальним або вокально-інструментальним виконавчим складом. Можлива ладова змінність в рамках семиступеневих ладів народної музики, широко використовуються також пентатоніки – мажорна і мінорна, які лежать в основі багатьох напрямків джазу і року;

7) типи багатоголосся.

Частіше використовується бурдон, гетерофонія, імітаційність, стрічкове голосоведіння;

8) використання тембрів народних інструментів та засобів гри на них – скрипка, цимбали, кобза, ліра; ударні інструменти – тамбурин, бубон; дерев'яні духові – сопілка, трембіта, дрімба [56].

Таблиця 1.1

Взаємодія фольклору та естрадної музики

№ п/п	Тип	Спосіб
1.	Обробка народних пісень	1) використання тембрів народних інструментів та засобів гри на них (скрипка, цимбали, кобза, ліра, сопілка); 2) переінтонування фольклору; 3) гармонізація народних пісень заснована на збагаченні їх типовими зворотами; 4) використання новітніх музичних технологій.
2.	Цитування музично-фольклорного матеріалу	1) цитування вербального тексту (при створенні авторської мелодики і аранжування; виконання може бути в автентичній вокальній манері); 2) цитування народної пісні в якості інструментальної теми (аранжування, як правило, авторське); 3) цитування народної мелодії з текстом (авторським матеріалом є аранжування і вокальна манера виконання); 4) цитування народного інструментального матеріалу.
3.	Створення оригінальних композицій на фольклорній основі	1) використання жанрів, образної системи і тематики різних обрядових і побутових пісень – коломийки, щедрівки, балади, купальські, ліричні, весільні, жартівливі пісні; 2) використання текстів із застосуванням діалектних мовних особливостей різних регіонів України, з явною домінантою західного; 3) проникнення інтонаційної сфери і прийомів виконання з фольклору в джаз, рок-, і поп-музику.
4.	Сплав національної манери виконання з інофольклорною	1) сталість ритмоформули пісні, яка є зручною для імпровізації в джазі, рок-музиці; 2) використання новітніх музичних технологій; 3) типи багатоголосся (бурдон, гетерофонія, імітаційність).

Окрім обробок українських народних пісень, митці створюють оригінальні авторські композиції в джазовій, роковій манері на основі фольклорного матеріалу.

Поєднання різних напрямів у фольклорі, сучасне аранжування фольклорних зразків, використання сучасних технологій сприяли виникненню такого жанру, як «world music».

У 80-х роках минулого століття відомі західні поп-виконавці почали поєднувати рок-музику з фольклорною. Синтез музичних жанрів став основою для творчості різних гуртів, орієнтованих на фольклор.

Поєднуючи інструментальні особливості та ритми сучасної естради зі своїми власними художніми прийомами, виконавці «world music» відновлюють та збагачують народну пісню. Сьогодні «world music» – це музичний напрям, який переплітає в собі культури різних народів світу, це нескінчене джерело для створення нових інтерпретацій [63].

Великою популярністю користуються вітчизняні фестивалі «world music» («Червона рута», «Мазепа-фест», «Країна мрій», «Ростоки», «Трипільське коло», «Черемош-фест») [27]. Вони не мають реальних обмежень для творчості та відпочинку. Учасники і гості цих зібрань є одним цілим. Всі спілкуються українською мовою, вдягають вишиванки, відчують себе просто вільними українцями.

«Широке використання фольклорної автентики – мелодійної, ладової, ритмічної, тембрової і вокально-виконавської (народного інструментарію з електронікою, народної манери співу в естрадно-пісенних композиціях) засвідчує художні переваги естрадної пісні в Україні та на сьогоднішній день є сформованим творчим явищем» [45, с.197].

Таким чином фольклор тісно пов'язаний з естрадним мистецтвом, різні форми проникнення набули поширення в різних країнах, однак загальною тенденцією залишається використання фольклорних складових у творчості естрадних виконавців.

1.2. Фольклорна складова творчості відомих естрадних виконавців України

Протягом усієї історії та території сучасної України створено безліч глибоко ідейних та високохудожніх пісень, дум, коломийок, прислів'їв та приказок, загадок. Український фольклор справедливо вважається визначним явищем не лише слов'янської, а й світової культури.

Пісенна традиція живе в суспільстві, розвивається і підлягає вивченню як складова частина народної культури. Для наукових досліджень сьогодення цікаві модифікації пісенного фольклору шляхом його обробки. У сучасній виконавській музичній культурі особливе місце займає інтерпретація пісенного фольклору.

І вторинні, і професійні колективи дедалі більше уваги приділяли театралізації пісні, створенню яскравих музично-драматичних картин із залученням виразних засобів різних видів мистецтва. Викликом для представників вокального мистецтва є поєднання традиційних форм народного співу, яскравої самобутньої форми виконання з естетичною складовою сучасного музичного мистецтва.

Синкретична природа народної пісні передбачає розвиток синтезу у виконавському мистецтві, що уможливорює поєднання таких компонентів, як музика, слово, танець тощо. Трансформація фольклору призводить до виникнення фольклоризму, а також нових форм виконання пісенного фольклору на сцені, що поєднують у собі традиції народного співу та елементи сучасної творчості [68].

Еволюція народної пісні на сцені продовжується досі. Стислий огляд внеску науковців у дослідження пісенного фольклору представлено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Дослідження пісенного фольклору

П.І.Б.	Вектор наукових пошуків
Грица Софія Йосипівна	теоретичні та методологічні проблеми музичного фольклору

Продовження таблиці 1.2

Мозговий Микола Петрович	історичні передумови утворення та розвитку української естрадної
Рябуха Тамара Миколаївна	витоки та інноваційні складові української пісенної естради
Тормахова Вероніка Миколаївна	взаємозв'язок українського естрадного мистецтва і фольклору
Сінельников Іван Григорович	фольклористичний рух і сучасні тенденції
Фурдичко Андрій Орестович	фольклор в пісенній культурі України
Федорова Ія Федорівна	походження, особливості еволюції жанру «world music»

Особливостями втілення народної пісні є: відмова від статичності; видовищність, що ґрунтується на синтезі мистецтв: нові форми театралізації, вокально-хореографічної постановки, включення самого глядача до виконавського процесу. Працюючи над народною піснею велике значення має ідейне тлумачення пісні, специфічні прийоми посилення її виразності: осмислене інтонування слова, особлива пластика сценічних рухів, міміка, темпоритм сценічної дії, хореографічна постановка, мізансценування, костюм тощо.

Фольклор на сцені у виконанні професійних колективів і солістів існує в обробці та аранжуванні, яка має певну специфіку, що виявляється у мірі зміни архаїчного матеріалу композиторами: редагування, полегшений виклад, перекладення, складання композицій на фольклорному матеріалі. Аранжування є найбільш легким у плані зміни автентичного матеріалу, тоді як обробка є більш вільним трактуванням фольклору. Сучасна професійна музична творчість передбачає використання автентичного пісенного фольклору у ролі матеріалу, який композитори використовують у вокальних жанрах, зокрема естрадному.

Одним із найпопулярніших видів естрадного виконавства є естрадна пісня.

Зародження сучасної естрадної пісні відбувалось під впливом фольклору народів світу, джазу та віденської опери. Народна пісня стала основою для становлення української естрадної пісні [32].

Українська пісенна естрада пройшла досить складний шлях зародження та розвитку. Поєднавши національні традиції з кращими зразками світової музики, вона стає широко відома за кордоном. Набуваючи індивідуальності, вона зайняла своє місце на міжнародному рівні. Мелодійність тексту та фольклорна інтонаційність зробили українську естрадну пісню унікальною [51]

Вагомим етапом розвитку естрадного мистецтва стало поширення на межі XIX-XX століть ресторанної та садово-паркової естради, яка аж ніяк не уникає адаптованих фольклорних творів. Заходи відбуваються у місцях громадських (ярмарки, манежі, народні будинки) і приватних – передусім, у ресторанах. Природно, що естрада того часу залежить від тієї аудиторії, на яку вона орієнтується. Тому діапазон естрадних форм – від «салонних» до найбільш «демократичних» – надзвичайно широкий, відрізняється як характер «сценічних підмостків», так і тип виконавців, не кажучи вже про їх репертуар [31].

Українська пісенна естрада 70-х років минулого століття розвивалась під впливом зарубіжних гуртів «Beatles» та «Rolling Stones». З часом естрадні виконавці України набули своєї індивідуальності, поєднавши різні стилі та виконавську манеру з народнопісенними обробками. Популярність всесоюзних джазових фестивалів дала поштовх для створення аматорських та професійних естрадних ансамблів, які примножували фольклорні музичні традиції. Працювали в цьому напрямі популярні гурти ВІА «Смерічка» та «Кобза» [31].

В системі художніх прийомів, які використовувалися українськими джазовими музикантами, найбільш поширеними можна вважати аранжування народної пісні засобами джазової гармонії; зміна ритму з народного на джазовий; використання народної пісні при створенні джазового твору;

застосування елементів фольклору (гармонії, ритму, ладу). В українській пісні в сучасних умовах використовуються сопілки, цимбали та інші народні інструменти, які у взаємозв'язку з професійним аранжуванням створюють оригінальний український колорит [16].

В 70-х роках минулого століття композитори в своїй творчості звертаються до яскравого і багатого на місцеві традиції гуцульського фольклору. Поєднання національностей, мов і культур жителів Західної України утворило змішаний фольклорний пласт. Завдяки місцевому пісенному фольклору українська естрада (в тому числі рок і джаз) поповнилася новими коломийковими ритмами, збагаченими національним колоритом. Пісні місцевих композиторів стали шлягерними завдяки поєднанню тембрів та мелодики в оригінальному аранжуванні [33].

Написання високохудожніх творів для окремих виконавців та колективів стало основою творчості В. Івасюка, С. Сабадаша, А. Пашкевича та ін. Народної популярності набули вокально-інструментальні ансамблі «Смерічка», «Червона рута», «Кобза», «Мрія», «Водограй», «Світязь» (фото яких представлені у додатку Б), та ін. [52].

Музичне життя того часу розвивалось під впливом західних стилів і ритмів та національної пісенної традиції. Але акцент робився саме на особливості української пісні, на її своєрідність, інтонаційну мелодійність [34].

Фольклорні колективи та окремі самодіяльні виконавці все частіше виходили на професійну сцену. Серед таких співаків відомими стали О. Білозір, В. Зінкевич, І. Бобул, Л. Сандулеса, Н. Яремчук, А. Кудлай (фото яких представлені у додатку В) [52].

Деякі пісні українських композиторів мають виразний характер, хоча за мелодійністю, ладовим забарвленням, гармонічністю та ритмікою максимально наближаються до вітчизняного музичного фольклору. Прикладом цього є пісні Ігоря Поклада («Чарівна скрипка», «Дикі гуси», «Вишні»), Олександра Білаша («Ясени», «Два кольори»), Анатолія Горчинського («Червона троянда») [32].

Традиційна національна вокальна лірика є складовою багатьох відомих пісень української естради [51].

Поетична лаконічність, узагальнення, образність фольклорного мислення склали жанровий синтез українських естрадних пісень 60-80-х років минулого століття.

Одним із засновників української естрадної пісні був Левко Дутківський, композитор, керівник відомого вокально-інструментального ансамблю «Смерічка».

Пісні у виконанні ансамблю поєднували в собі сучасні для того періоду ритми, гармонію поп- та рок-музики з народним, гуцульським, буковинським, загальноукраїнським мелосом та фольклором, мали свій власний оригінальний стиль [6].

Творча співпраця керівника ансамблю «Смерічка» з молодим композитором-початківцем Володимиром Івасюком привела до успіху українських естрадних пісень на Всесоюзних телевізійних конкурсах «Пісня 71», «Пісня 72». «Червона рута» та «Водограй» ввійшли у золотий фонд української естради.

Завдяки Левку Дуткіському і ансамблю «Смерічка», який він очолював, розпочався професійний злет і популярність солістів ансамблю Н. Яремчука, В. Зінкевича, композитора В. Івасюка, співаків С. Ротару, І. Бобула, П. Дворського (фото яких представлені у додатку В) [35].

Створення та розвиток української естрадної пісні стали сенсом життя і творчості композитора і автора-виконавця Володимира Івасюка.

В своїх піснях він оспівував красу милого серцю краю, його чудових людей, чистоту і щирість почуттів.

«Світ бачився йому крізь призму української культури, народності, сучасних музичних стилізацій, природної пісенної стихії, а тому такою неповторною, ліричною, по-філософськи глибокою, водночас стильною і популярною була творчість молодого композитора» [65, с.3].

Його творчість – це своєрідний компроміс між традиційною українською піснею та новітньою. В. Івасюк мав ту особливість генію, що завжди відчував українську сутність, не відривався від свого українського кореня і пульсу. Івасюк був залюблений в народну творчість і глибоко на ній знався. У творчому доробку митця понад 100 пісень та 53 інструментальних композиції [65]. Його «Червона рута» є візитною карткою для українців. Цей образ червоної рути він відшукав в роботах знаного фольклориста В. Гнатюка. У ній злилися, поєдналися сучасні ритми з кращими елементами традиційного українського співу.

Традиційні засоби введення характерного коломийкового ритму, імітування скрипкових пасажів у супроводі, західноукраїнські пісенно-танцювальні інтонації зреалізовано в ефектному естрадному плані у творах В. Івасюка (на власні вірші) «Червона рута», «Водограй», «Пісня буде поміж нас» [64].

Митця завжди хвилювали родинні, загальнолюдські, національні цінності, а глибоке розуміння специфіки фольклору, народної творчості, поезії і класичного мистецтва витворили його неперевершений художньо-естетичний смак і громадянське сумління [65].

На честь Володимира Івасюка був започаткований Всеукраїнський фестиваль сучасної та популярної музики «Червона рута», який у 1989 році в м. Чернівці розбудив справжню хвилю патріотизму та національної гідності.

Івасюк залишається одним із найяскравіших представників української естрадної музики.

«Червона рута» Володимира Івасюка тісно пов'язана із створенням однойменного вокально-інструментального ансамблю Чернівецької філармонії на чолі з Анатолієм Євдокименком. До складу колективу входили музиканти оркестру Чернівецького університету, а солісткою його була тоді ще не відома Софія Ротару [73].

Концертні виступи ансамблю склалися з двох відділень. У першому звучали народні пісні етнічних меншин Карпатського краю а у другому – відомі твори радянських та зарубіжних композиторів.

Але основу репертуару становили популярні пісні ансамблю «Смерічка», серед яких «У Карпатах ходить осінь» Л. Дутківського, «Пісня буде поміж нас», «Водограй», «Червона рута» В. Івасюка, «Залишені квіти» В. Громцева та ін.

«Червона рута» зайняла своє місце в радянському естрадному мистецтві. Неповторний вокальний стиль солістки Софії Ротару тонко і гармонійно поєднав народну та сучасну естрадну манери виконання. Її відкритість, оптимізм, ліричність і зворушливий голос разом із яскравою, колоритною зовнішністю завоювали любов глядачів [73].

Національний музичний фольклор, в тому числі веснянки, коломийки, склали основу репертуару ВІА «Червона рута».

«Характерними ознаками ансамблю «Червона рута» були: орієнтація на український фольклор; органічний синтез народнопісенних традицій з ритмами, тембрами, гармонічними засобами біг-біту і традиційної естради; оригінальна виконавська манера; художня досконалість виконання» [73, с.186].

Колектив оригінально представив звучання національних інструментів – домри, балалайки, жалійки, свистульки, тощо. Так відбулося розширення тембрової палітри естрадного ансамблю, поєднання елементів естрадної, академічної і народної музики [22].

Тріо «Маренич» (1973-2004 рр.) (Валерій Маренич, його дружина Антоніна Сухорукова та її сестра Світлана) стало одним із найвідоміших ансамблів. Обробки українських народних пісень у їхньому виконанні стали надзвичайно популярними: «Несе Галя воду», «Посилала мене мати», «Ой, у гаю, при Дунаю», «Сиджу я край віконечка», «Ой, під вишнею...», «Чом ти не прийшов?», «Місяць і зіроньки» (альбоми: «Три тополі», 1998, «Ой під вишнею», 2000) [59].

Зростанню популярності тріо «Маренич» сприяло те, що вокальний склад тріо (баритон і 2 мецо-сопрано) та застосовувані ансамблем музичні інструменти в поєднанні з динамічним нюансуванням на три голоси надавали пісням особливої виразності, тому аудиторія охоче сприймала вдало обіграний український мелос.

Завдяки своїм сучасним, естрадним аранжуванням українських народних пісень, тріо «Маренич» зробило народну пісню ближчою до естради, а естраду – до народної пісні.

Творчість ще одного відомого композитора і виконавця Миколи Мозгового (фото якого представлено у додатку В, рис. В.6) тісно пов'язана з народною творчістю, зокрема, з використанням у своїх піснях буковинського фольклору.

Однією з найпопулярніших його пісень стала «Край, мій рідний край», яку в свій час виконала Софія Ротару. В пісні оспівується любов до рідного краю, до його людей. Текст пісні – це звернення до слухача, це запрошення відчутти неймовірний колорит Буковинського краю. Мелодія пісні – це симбіоз різних народних першоджерел з сучасними ритмічними інтонаціями [58].

Народний мелос присутній у піснях, які славлять рідний край («Знов я у гори іду», «Карпатські квіти», «Прут-ріка»). «Ой, зима» та «Веснянка» пронизані елементами фольклорних пісень календарно-обрядового циклу (веснянки, щедрівки). В композиціях, написаних про перше кохання («Вперше», «Моя перша любов», «Горянка»), використані елементи коломийок.

Самобутньою манерою виконання виділявся ще один естрадний співак, виходець Чернівців Назарій Яремчук. У кожній пісні він намагався віднайти нові виконавські засоби, передати частку своєї душі. Спираючись на фольклор рідного краю, він доносив до слухача основні цінності людини: глибоку повагу до батька та матері («Батько і мати», «Чуєш, мамо», «Я дивлюсь на Вас, мамо»), шану українському минулому («Гей ви, козаченьки») та любов до рідної землі («Горнись до тебе, Україно», «Мій заповітний край») [30]. Пісенна любовна лірика Назарія Яремчука («Усміхнися мені», «Я твоє крило», «Задивлюсь у твої

очі», «Запитай у серця», «Зачаруй») – це відображення особливої щирості почуттів і відданості.

У виконанні співака не раз звучали народні пісні («Ой мати, мати», «Ой піду я до млина», «Перелаз», «По той бік гора»), що зайвий раз доводить тісний взаємозв'язок творчості митця з витокami народного мистецтва.

Беззаперечно культовою особою для української естрадної та фольклорної музики є постать Ніни Матвієнко (фото якої представлено у додатку В, рис. В.9). Пісні співачки – це відродження культурного зерна нації, підняття українського духу, шана українській традиційній спадщині. Артистка апробувала широку жанрову палітру народних пісень: обрядові, ліричні, гумористичні, пісні-балади, українські пісні XVII-XVIII ст. (пісні-молитви, кантати, барокові музичні вірші).

У її репертуарі є такі відомі народні пісні: «Веснянка», «Вийди, вийди, Іваночку», «Висока верба», «Дозволь мені, мати», «Защебетала сива ластівка», «Летіла зозуля», «Ой біда, біда мені, чайці небозі», «Ой глибокий колодязю», «Ой у полі вітер віє», «Шумить, гуде ліщинонька» [29].

Іван Гончар – батько чоловіка співачки Петра Гончара – був відомим скульптором, художником і збирачем старожитностей і українського вжиткового мистецтва, тому в домі Н. Матвієнко завжди панує дух мистецтва, є багато книг з мистецтвознавства, рідкісних фольклорних збірників. Крім того співачка за професією – філолог, тому добре знається на фольклорних текстах і поетичних матеріалах барокової доби та духовної літератури, яку часто композитори кладуть на музику [69].

Літературним шедевром співачки стала її біографічна книга «Ой виорю нивку широкою». До збірки ввійшли понад 250 пісень із репертуару співачки – творів різних композиторів, пісень календарно-обрядового циклу, родинно-побутових, історичних та жартівливих пісень. Авторські твори артистки також відтворюють фольклорне цитування, закодовані у власне українській мелодиці й тематиці («Чарівна скрипка», «Як я люблю тебе», «Квітка-душа», «Чари ночі») [29].

Поряд з народними обрядовими, побутовими та ліричними піснями її репертуар поповнюють твори українських композиторів: Євгена Станковича, Лесі Дичко, Ігора Поклада, Ірини Кириліної, Мирослава Скорика та інших.

Пісні Ніни Матвієнко – це відображення українського національного духу. Інтонія кожної народної пісні, її мелодика проникають у серця людей, роблячи поштовх до світлих і чистих прагнень, витягуючи із буденних справ і зайвий раз нагадуючи нам всім про своє коріння [69].

Однією з найвідоміших співачок, що прославляла українську народну пісню за кордоном, була Квітка Цісик. Оперна і блюзова американська співачка українського походження випустила два україномовних альбоми «Пісні України» (1980 р.) та «Два кольори» (1989 р.). У виконанні Квітки Цісик по-новому прозвучали українські народні пісні, романси, відомі естрадні композиції. Маючи бездоганний, легкий, вишуканий голос, вона вміло передавала і тужливу, і жартівливу мелодику українських пісень, культуру їх виконання. Відомими у всьому світі стали виконані співачкою композиції «Ой верше, мій верше», «Ой не світи місяченьку», «Ой заграли музики», «Тече ріка» [70].

Поєднання естрадної пісні з фольклорними елементами стало основою творчості деяких виконавців – вихідців Західної України. Так, на початку пісенної кар'єри Оксани Білозір (фото якої представлено у додатку В, рис. В.2) репертуар співачки склали народні пісні в сучасній обробці («Пане господарю, вставай з постелі», «Що то за предиво», «Нова радість стала, яка не бувала»). Завдяки композиторським здібностям чоловіка виконавиці Ігоря Білозіра справжніми хітами стають пісні: «Пшеничне перевесло», «Щороку то весна, то осінь», «Ласкаво просимо», «Світлиця», «Чумацький шлях», «Коханий», «Джерело», «Кажуть люди», «Як не буде розлук», «Пісня для мами», «Іванку, Іванку», «Батьківське жито» [37].

1990 року Оксана виконала культовий для тогочасного національного піднесення хіт «Україночка», який підтвердив дух визволення України з-під тоталітарного ярма. Тоді ж був створений спеціально для неї ансамбль

«Оксана», цінність якого для нас складають обробки пісень про українських січових стрільців та таке рідкісне явище на популярній естраді, як пісенна молитва.

У 2007 році вийшов спільний альбом обробок українських народних пісень та авторських композицій фольклорної тематики О. Білозір та колективу «Man Sound» – «Під облачком», де такі фольклорні й фольк-цитовані композиції, як «Колечко», «Зелений дубочку», «Під облачком», «Ой там, у Львові», «Люляй, мій синочку», «Сива зозуленько» отримали свіже та сучасне прочитання [69].

З кожним роком народна музика все більше набуває популярності, відроджується, відтворюється в новій інтерпретації. Синтез музичного фольклору та естрадної музики створює умови для повернення забутих тем культурного й історичного минулого.

Отже, дослідивши витоки і характерні риси українського фольклору, можна зробити висновок, що мелодика, інтонація, метро-ритмічний склад, соціальні функції склали різноманітну жанровість цього виду мистецтва. Присутність в духовній культурі України автентичного фольклору, хорів, сімейних ансамблів, індивідуальних виконавців дає можливість ознайомитися і відчутти в певній мірі неповторну красу і самобутність української пісні.

Словесно-музичні, хореографічні, театральні обробки фольклору, що є вторинним, секундарним фольклором, гідно продовжують життя українських пісень і розширюють коло її поціновувачів.

Поява української естрадної пісні стала новим викликом для професійних виконавців і композиторів. Митці пісенного жанру змогли поєднати кращі зразки і стилі західної музики з національними елементами фольклору (ладом, гармонією, ритмом). Цей синтез і став основою сучасної української естрадної пісні.

РОЗДІЛ 2

ІНТЕГРАЦІЯ ФОЛЬКЛОРУ У СУЧАСНЕ ЕСТРАДНЕ ВОКАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО

2.1. Інтерпретація фольклору у творчості сучасних естрадних виконавців

Пісенний фольклор є відображенням національних особливостей музики. Звернення музикантів до народної пісні сприяло зародженню національного музичного стилю наприкінці XVIII-XX ст. У цей час до галузі професійних інтересів композиторів входить музична обробка пісенного фольклору. Спочатку це було збирання пісенного фольклору та перші спроби його обробки; потім зародження вітчизняного композиторського стилю і критичної думки про музику. Результатом цього процесу стала поява професійної музичної освіти у другій половині XIX ст., що значно змінило ставлення до виконання народної пісні.

Еволюція народної пісні на сцені триває дотепер. У XVII столітті представниками естрадного мистецтва були скоморохи. У XIX ст. професійні хори та народні хори. На початку XX ст., фольклор на сцені став об'єктом вивчення. 60-70-і рр. XX ст. – різноманітні ВІА, що інтерпретували народну пісню в нових ракурсах, завдяки вдалому виконанню авторських відбувалася «офольклоризація» пісень (пісня, у якої є автор, передається усно з покоління в покоління, міцно закріплюється в побуті і втрачає авторство, тим самим набуває статусу народної). Особливостями втілення народної пісні є: відмова від статичності; видовищність, що ґрунтується на синтезі мистецтв: нові форми театралізації, вокально-хореографічної постановки, включення самого глядача до виконавського процесу. Працюючи над народною піснею велике значення має ідейне тлумачення пісні, специфічні прийоми посилення її виразності: осмислене інтонування слова, особлива пластика сценічних рухів, міміка, темпоритм сценічної дії, хореографічна постановка, мізансценування, костюм тощо. У цьому сенсі народна пісня схожа на театр [12].

Фольклор на сцені у виконанні професійних колективів і солістів існує в обробці та аранжуванні, яке має певну специфіку, що виявляється у ступені зміни архаїчного матеріалу композиторами: редагування, полегшений виклад, перекладення, складання композицій на фольклорному матеріалі, «розведення» на голоси тощо. Аранжування є найбільш «щадним» у сенсі зміни автентичного матеріалу, тоді як обробка є більш вільним трактуванням фольклору. Сучасна професійна музична творчість передбачає використання автентичного пісенного фольклору у ролі матеріалу, який композитори використовують у вокальних жанрах, та у інструментальних творах: симфонії, п'єсах для окремих інструментів тощо [12].

З проголошенням незалежності нашої держави надзвичайно зріс інтерес до фольклору в сучасному музичному просторі України. Для багатьох композиторів звернення до першоджерел стало втіленням творчих пошуків у житті.

Обробка пісень стала однією з форм використання фольклору. Дуже часто сучасні виконавці звертаються до народної пісенної творчості, синтезуючи її з різними стилями музики (рок, джаз, поп-музика). За допомогою музичних прийомів (транспозиції, гармонізації, аранжування) фольклорна пісня стає сучасним твором, затребуваним слухачською аудиторією (у табл. 2.1) [72].

В результаті синтезу фольклору з різними видами естрадної та джазової музики утворюються такі види взаємозв'язків: естрадні та джазові обробки народних пісень; створення оригінальних композицій на фольклорній основі; використання народних інструментів в акомпанементі при створенні естрадних і джазових композицій. Характерною особливістю етномистецьких напрямків стали досить прості і ясні конфігурації. Це, насамперед, орієнтація на стандарти хіта, які виявляються у мелодиці, гармонії, структурі, інструментальному складі, аранжуванні та манері виконання сучасних вокальних творів; тяжіння до стильового синтезу; утворення нових стильових напрямів на основі поєднання декількох уже існуючих; використання архаїчного вітчизняного фольклору як основи для створення естрадних творів [42].

Таблиця 2.1

Фольклор у творчості сучасних виконавців

Виконавець	Твір
Руслана	«Дикі танці», «Аркан», «Знаю я», «Коломийка», «Світанок»
Katya Chilly	«Вишенька», «Зозуля», «Ой вишенько-черешенько», «Яблінька»
Олег Скрипка	«Весна», «Були на селі», «Галю, приходь», «День народження», «підманула»
Гурт «Onuka»	«Misto», «Vidlik», «Svitanok», «Голос води»
Гурт «ДахаБраха»	«Пливе човен», «Ой, за лісочком», «Шо з под дуба», «Весна», «Карпатський реп»
Гурт «Mnishek»	«Душко моя», «Сонце», «Дякую тобі», «Туман», «Вільна»
Гурт «The Dooh»	«Галочки», «Сніжок», «Гопака», «Гриць», «Соловейко»
Гурт «Go-A»	«Шум», «Соловей», «Рано-раненько», «Веснянка», «Танула»

«Широко використовується звернення до автентичної вокальної манери виконання, застосування народних інструментів, їхніх тембрів, особливостей гри на них; звернення до фольклору народів світу; широке застосування електронних інструментів та сучасних комп'ютерних програм з обробки звуку» [41].

Український фольклор проникає в усі жанри: від сучасної поп-музики і джазу до хіп-хопу і, навіть, важкого року. Молоді музиканти їздять по всій Україні до рідкісних майстрів, щоб замовити собі довжелезну трембіту чи навчитись виготовляти цимбали.

Традиційні етнічні гурти збирають народну музику та відроджують її. «Древо», «Божичі», «Гуляй город» – усі ці гурти, незнайомі масовій аудиторії,

роблять велику справу, їздять у фольклорні експедиції, зберігають справжню народну музику, щоб потім було, що запозичувати та робити той самий український фолк [50].

Сотні років український фольклор існував у селах, аж поки молоді виконавці не звернули на нього увагу і не почали експериментувати з ним, але перш ніж це сталося, народна музика пройшла цікавий шлях від степів і полонин до великої сцени.

Провідне місце займає фольклор в творчості сучасних естрадних співачок. Однією з перших поєднала українську етніку з сучасними ритмами співачка Руслана (фото якої представлено у додатку Г, рис. Г.4). Її альбом «Дикі танці» об'єднав у собі фольклор і сучасність.

«...«Дикі», бо мається на увазі, що вони ілюструють первісну природу Карпат, звичаї і традиції гір. А танцювальні ритми близькі моїй енергетиці, до того ж вони додають видовищності музичним композиціям, що важливо для сучасного шоу-бізнесу» – говорить співачка [15]. Дванадцять композицій, що увійшли до альбому, виконані в жанрах етно-поп та фолк.

Випущена українською у 2003 році та англійською мовою у 2004 році, пісня «Дикі танці» стала хітом у ряді європейських країн. З нею Руслана здобула впевнену перемогу на конкурсі Євробачення 2004. І хоча наша країна не могла проголосувати за пісню, українці придбали п'ятсот тисяч копій однойменного альбому [69].

Після тріумфу Руслани на Євробаченні літературознавці та музикознавці зробили кілька цікавих висновків щодо її культурної стратегії. Руслана стверджувала, що використовує народну традицію гуцулів, українського гірського народу Карпат, але це дійсно був риторичний прийом, яким вона скористалася, щоб представити її музику як українську – і «гламуризувати» українську народну традицію в ідіомі сучасного шоу-бізнесу.

Використання традиційних барабанів, гуцульських трембіт на початку виконання «Диких танців» закріпило позицію поширення української традиції.

Але те, що глядачі сприймали як гуцульські мотиви насправді могло бути ще і посиленням на загальну народну ідіому південно-східної Європи.

Загалом концепція Руслани для екзотики та «гламуризації» відтворення народної традиції надзвичайно добре спрацював як для іноземної, так і для вітчизняної аудиторії. Її визнання в Європі зіграло також відіграло певну роль у її успіху вдома, де вона була першою україномовною співачкою за десятиліття, яка мала успіх і у російськомовного масового слухача центральної та східної України [76].

Використання гуцульського фольклору в творчості Руслани – це прояв закоханості в Карпатський край, де безмежно багата етнічна культура, древня і унікальна.

Співачкою створено безліч різдвяних проєктів. Це і фільми, і концерти («Різдво з Русланою», «Різдвяні легенди», «Чарівна пісня») у Львові та Києві. Вона є ініціатором створення національного архіву, побувала в 25-ти фольклорних експедиціях. Співачка прийняла участь в телевізійному конкурсі аматорських естрадних хорових колективів «Битва хорів». Хор зі Львова під її керівництвом став переможцем проєкту. Руслана несе в собі образ справжнього патріота, ніколи не зраджувала своєму покликанню прославляти українську музику і нести її в світ [26].

Своєрідним експериментом поєднання поп-музики з поліською автентикою є творчість сучасної української співачки, музиканта і композитора Катерини Кондратенко, яка виступає під псевдонімом Katya Chilly (фото якої представлено у додатку Г, рис. Г.6). З дитинства Катя співала в дитячому хорі «Ореля», навчалася з школі мистецтв, а згодом закінчила фольклорне відділення філологічного факультету університету. Вона брала участь в етнографічних експедиціях на Полтавщині та Поліссі. В своїй творчості співачка не просто користується переробками пісень, а відтворює фольклор на первісному звучанні. «Мій голос – це насправді ключ до дверей, що ведуть у часово-просторовий тунель, де зберігається інформація про історію нашої землі і народу. Найголовніше – стан, який створює музика. Разом з автентикою це

нагадує сучасні мантри, завдяки яким створюється певний резонанс із залом і людьми в ньому», – говорить співачка [25]. Katya Chilly вважає, що кожна прадавня українська пісня – це книга, яку можна прочитати і зрозуміти по-різному.

У 1996 році Катя стала переможницею Всеукраїнського молодіжного фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона рута», а вже в 1997 записала дебютний альбом «Русалки in da House» і стала по праву найголовнішою «русалкою» шоу-бізнесу. Більшість композицій співачки – це синтез фольклору і сучасної електронної музики. Етнічний матеріал в інтерпретації Каті зачаровує, навіть, далеких від фольклору людей. Шанувальники її творчості це різні люди: молодь, яка чекає нешаблонну музику, поціновувачі українського фольклору та любителі такого явища, як «world music».

Як ніхто інший пов'язаний з фольклором лідер гурту «ВВ» Олег Скрипка (фото якого представлено у додатку Г, рис. Г.5). Створюючи рок-музику, він на підсвідомому рівні поєднував її з етнічними мотивами. А потім, коли почав серйозно цікавитися фольклором, вивчав історію української пісні, особливості рідного мелосу. Саме це захоплення стало поштовхом для створення альбому «Файно». У 2004 році Олег Скрипка організував фестиваль етнічної музики «Країна мрій». Він зібрав таку собі когорту колективів, що обробляють першоджерельний музичний матеріал, розвивають, інтерпретують національну музичну традицію [38].

На думку співака звернення етнічних спільнот до культурних витоків є процесом самоідентифікації. Відродження і збереження етнічного минулого поєднуючись з сучасністю відновлює зв'язок поколінь, в тому числі і в українському суспільстві [39].

Гурт «Онука» (фото якого представлено у додатку Г, рис. Г.2) один із перших став експериментувати у поєднанні електронної музики з українським фольклором. Назва гурту пов'язана з солісткою Наталею Жижченко, онукою відомого майстра з виготовлення українських музичних інструментів

Олександра Шльопчика. Постійні пошуки нового звучання забутих мелодій викликали інтерес до гурту закордонних людей, які зацікавилися українськими інструментами, традиціями, звичаями. Тому спочатку творчість гурту завоювала прихильників закордонної публіки, а вже починаючи з 2014 року гурт стає успішним проєктом сучасної України. Їхній альбом «Опика» – це суміш традиційних українських звукових мотивів (сопілка, бандура, трембіта) з вміло підібраним електронним аранжуванням. Незабутнім був виступ гурту разом з Національним академічним оркестром народних інструментів у фіналі Євробачення 2017 року в Києві [54].

За словами фронтвумен гурту створення нового українського фольклору стало наслідком подій Революції Гідності. Зміни в економічному та соціальному житті стали поштовхом для реалізації культурних проєктів, спрямованих на зростання саме ідентичності нації [36].

Хвилю нового українського фольклору почали музиканти, які не тільки експериментували з народною творчістю, а й виходили за фольклорні рамки. Одним із перших, хто зважився на такий крок, був гурт «ДахаБраха» (фото якого представлено у додатку Г, рис. Г.1). Фольклористи вважали, що це порушення традицій, але системна серйозна робота привела до своїх результатів, піднявши самоусвідомлення і самооцінку українців. Художнім керівником гурту є Владислав Троїцький, засновник першого в Україні незалежного театру «Дах». Саме для його проєкту «Україна містична» був створений гурт «ДахаБраха», який, маючи свій унікальний стиль етно-хаус, повністю відкидав застаріле сприйняття музики, експериментував з формою твору та передачею глибинного змісту [61].

«Експеримент – наша наснага, джерело натхнення. Але – ми не ставимося до фольклору, як до священної корови, навпаки – як до глини. Ми з нею працюємо, ліпимо, змінюємо, гріємо, запікаємо, наливаємо в посудину вино і п'ємо», – говорить учасник гурту Максим Галаневич [23].

У виконанні гурту звучать українські народні пісні, які самі учасники та їхні колеги фольклористи збирають з різних регіонів України. Використання

музичних інструментів з різних куточків світу в поєднанні з автентичною манерою співу створюють своєрідний синтез жанрів: мінімалізм, хіп-хоп, соул, блюз. Участь у відомих фестивалях світу (Glastonbury, Roskilde festival, Helsinki Festival, Oslo World Music Festival, Dublin World Music Festival) зробила гурт популярним за кордоном. «ДахаБраха» єдиний з України були в ефірах радіо КЕХР та NPR. Гурт виступав на різних майданчиках Північної та Південної Америки, Азії, Австралії та Нової Зеландії [71].

Завдяки знайомству з світовою музичною фольклорною традицією, пісні гурту перетворилися на суміш етнічних мотивів різних культур та національностей.

До Дня Соборності України 2021 року спеціально для проекту «Ковчег України» гурт «ДахаБраха» виступив спільно з молодіжним симфонічним оркестром України, хором «Дударик», камерним дівочим хором імені М. Лисенка – під керівництвом диригента Оксани Ленів, виконавши пісню «Пливе човен» [71].

Яскравим, драйвовим і неймовірним є використання народних пісень в творчості гурту «Mnishek» (фото якого представлено у додатку Г, рис. Г.8). Це приклад модерної української фольклорної музики. Тільки-но створений у 2017 році гурт стає лауреатом фестивалю молодих виконавців сучасної пісні та популярної музики «Червона рута». «Mnishek» – неповторний синтез фольклорних мотивів різних країн з роком та сучасними музичними тенденціями. Солістка гурту Анна Мнішек є краєзнавцем, кандидатом історичних наук кафедри етнології. В репертуарі гурту не тільки обробки пісень, а й авторські твори з компонентами фольклору. На думку солістки гурту, синтез від поєднання сучасного емоційного року з народним мелосом створює цікаву музичну суміш, якою хочеться захоплюватись і потрібно популяризувати [66].

Український гурт «The Dooh» (фото якого представлено у додатку Г, рис. Г.7) також використовує фольклорні інтонації в своїй творчості. Симбіоз автентичного та естрадного співу, народних інструментів та клавішних

і ударних створює незвичайне звучання для поціновувачів сучасної української музики. Солісти гурту Максим Бережнюк та Юлія Малярєнко в минулому учасники фольклорного ансамблю «Крालиця» Київського національного університету культури і мистецтв під керівництвом Івана Синельникова.

Репертуар гурту – це обробки старовинних українських пісень та фольклорних мелодій світу засобами електронної та рокової музики. Основну частину доробку музикантів становлять пісні різних куточків України: Київщини, Полтавщини, Вінничини, Рівненщини, Волині та Карпат. Саме в фольклорних експедиціях учасники гурту записували старовинні пісні, а потім давали їм нове неповторне звучання.

Поєднання жіночого і чоловічого вокалу є максимально наближеним до первинного виконання пісень. Гурт «The Doох» ставить собі за мету підняти роль українських традицій, саме тому організовує українські вечорниці, де молодь танцює, співає народні пісні, відроджує давні звичаї [18].

Гурт, який сьогодні у всіх на слуху, це «Go-A» (фото якого представлено у додатку Г, рис.3). Сам по собі він є своєрідним експериментом, що поєднує чарівний етнічний вокал, українську народну музику та електронні танцювальні біти. Основою творчості гурту є синтез української народної пісні з авторськими текстами та мотивами різних народів, а також використанням таких інструментів як окарина, бандура, флейта. Взагалі вся музика «Go-A» сповнена сміливих звукових експериментів [21].

Кожен з учасників гурту в минулому грав і співав в різних жанрах. В основному це був важкий рок, але згодом всі дійшли до українського фольклору. Будучи фольклористкою за професією, солістка Катя передає співом всю любов до народної пісні і надихає інших учасників урізноманітнювати репертуар електронною музикою.

Самобутність творчості гурту полягає у використанні саме автентичного вокалу, збереженні українського мелосу. Солістка гурту вважає, що переспівування української народної пісні естрадним вокалом не є електрофолком. Звичайно, різні гурти використовують елементи фольклору,

але для гурту «Go-A» головним є збереження саме українського фольклору, унікального багатоголосся, мелодики пісень. Учасники намагаються максимально передати забарвлення нашої музичної культури [62].

У 2019 році пісня «Соловей» набрала найбільше голосів в Національному відборі на Євробачення. На жаль, через пандемію Covid-19 гурт не зміг представити цю пісню. Але вже в травні 2021 року їхня пісня «Шум» в прямому сенсі «сколихнула» всю Європу. Більшість країн поставили високі бали гурту «Go-A» і, навіть, зайняте п'яте місце в загальному заліку не завадило стати на першому місці у світовому чарті Spotify. Це свідчить про те, що світові цікава наша музика, наші традиції, наша культура.

2.2. Використання пісенного фольклору у вокальних талант-шоу України

В умовах сьогодення фольклор міцно повзаний з естрадним шоу-бізнесом. Однією зі сфер масової культури, що репрезентативно експлікують основні тенденції її розвитку, є шоу-бізнес, який лаконічно визначається деякими дослідниками як «комерційна діяльність в галузі розважальних видовищ» [43]. Це визначення в розгорнутому вигляді містить як власне різноманітні варіанти масових «розваг», так і комплексну систему їх репрезентації (на відповідному жаргоні «розкрутки» – виробництва, тиражування, фінансового та інформаційного супроводу, формування попиту та продажу). У художніх аспектах шоу-бізнес сходить до естрадного мистецтва, що виникло, і актуалізує такі характеристики естради, як «демократичність», «соціальна мобільність», «святковість», які розуміються як «оригінальність, несподіванка, синтез різних жанрів в одному творі, прагнення до гіперболізації, поєднання твердого каркасу драматургії з імпровізаційністю» [43], і «відкритість», коли створюється ілюзія, що артист «є ніби вихідцем з мас і тісно пов'язаний з глядачами» [43].

Як відомо, шоу-бізнес заснований на експлуатації популярності видатних виконавців та артистів («зірок»). Під «зіркою» розуміється успішна особистість, що має характеристики бренду. З її допомогою значно простіше та легше

продати ідею, покращити рейтинги, «заразити» необхідною емоцією масову аудиторію. За «зіркою» вже утворюється шлейф легенд, міфів, стійких образів успіху та перемог, довіри та уваги до неї публіки, які проектуються глядацькою аудиторією на головних героїв представленого шоу. Тому люди і хочуть приходити на різні шоу пробувати себе в різних образах.

Слід зазначити, що не лише такі популярні стилі та напрямки, як естрадне та джазове мистецтво, стають предметом уваги продюсерів, які здійснюють телевізійне «просування» цих проектів у масову культуру, а й фольклор потрапляє у сферу їхніх інтересів, поступово претендуючи на роль культурного тренду.

Як і для інших різновидів художньої діяльності, для телебачення фольклор був і залишається джерелом генерування креативних ідей для створення нових телевізійних форматів. Використання фольклору допомагає телебаченню реалізовувати його основну функцію – інформаційно-розважальну [14].

Видовищність завжди займала важливе місце у духовно-практичній діяльності людей, але саме сьогодні «зримає» стає центральним елементом у будь-якому вигляді повсякденних практик – у роботі та на відпочинку, у науці, політиці та бізнесі, у публічному чи приватному просторі. Високі науково-технічні темпи розвитку медіатехнологій надають екранним формам безпрецедентні можливості у сфері на суспільство та особистість. Традиційні види мистецтва, начебто, далекі від «екрана» (зокрема, вокальне мистецтво) опиняються включеними у загальний процес візуалізації та комерціалізації культури. Феномен видовищності стає особливо значущим сьогодні, коли такі базові аспекти екранної культури, як кіно та телебачення, масштабно видозмінюються під впливом новітніх технічних досягнень. Спираючись на систему нових засобів вираження, вони відкривають інші шляхи для реалізації видовищності. Якщо кіно ще зберігає традиції колективного перегляду, що сходять до театру та традиційних масових видовищ, то телебачення сприяє більшій індивідуалізації аудиторії. У зв'язку з цим телевізійне видовище

сьогодні виступає як джерело нормативних та ціннісних орієнтирів, забезпечуючи потребу глядача у пошуку зразка. В умовах сьогодення зміни зачіпають всі сфери культури, що характерно і для такого виду мистецтва як вокальне. Культура в цілому стає не просто видовищною, візуальною, але розрахована на існування в екранних формах, що передбачають віртуальну співучасть.

Телебачення, зі своєю масштабністю, продовжує процес медіатизації фольклору – збереження і поширення його творів через медійні канали, розпочате попередниками телебачення (письмова фіксація, друк, згодом аудіо- і відеозапис). Але залучення зразків народного мистецтва чи фольклорних елементів до нової, складнішої, естетичної системи призводить до їх істотного перетворення. Перенесення музичної автентики на телеекран позбавляє фольклор деяких початкових властивостей і натомість надає нових, йому не притаманних. Приміром музичний фольклор на телебаченні отримує іншу форму виконання – «сценічну», яка розгалужує колективний активний загал народного масового дійства на групи з різним позиціонуванням: діючі виконавці та пасивні глядачі, комунікація яких опосередкована через відеозапис і телевізійний екран. У процесі медіатизації первинного фольклору відбуваються трансформації, які наближують його до сучасного культурного споживача [13].

Пісенний фольклор присутній в різних видах і жанрах телевізійної продукції, основним з яких є концерт, музична програма, фільми-концерти.

На українському телебаченні ще за радянських часів неймовірно популярний був телетурнір «Сонячні кларнети» (1974-1989) – мистецьке змагання між аматорськими художніми колективами з різних областей республіки [14]. Щораз творчі колективи з двох областей упродовж півтори-двох годин демонстрували свої досягнення.

Масова культура не є завершеним, усталеним феноменом. Вона знаходиться в процесі розвитку, розгортання свого генетичного коду і його впровадження у всі сфери функціонування соціуму. Однією із сфер масової

культури, що представляє суть основних тенденцій її розвитку є шоу бізнес. Це визначення включає, як власне різноманітні варіанти розваг так і комплексну систему їх репрезентації (виробництво, тиражування, фінансовий та інформаційний супровід, формування попиту та продажу).

У художніх аспектах шоу-бізнес актуалізує такі характеристики естради, як «демократичність», «соціальна мобільність», «святковість», які передбачають оригінальність, несподіванку, синтез різних жанрів в одному творі, прагнення до гіперболізації, і «відкритість», коли створюється ілюзія, що артист є якби вихідцем з мас і тісно пов'язаний із глядачами.

В умовах сьогодення розвиток естрадного мистецтва нерозривно взаємопов'язаний зі сферою шоу-бізнесу. Зміна соціокультурних умов спричиняє актуалізацію нових культурно-мистецьких проєктів, внаслідок яких виникають сприятливі умови для розвитку естрадного вокального мистецтва.

З використанням масовою культурою сучасних інформаційних технологій складаються і нові формати представлення публіці музичної продукції незалежно від її стильового напрямку. Одним із таких є телевізійне музичне шоу. Лідером у масі музичних шоу-програм є жанр вокального шоу. Він став однією з форм реалізації творчого потенціалу для співаків, і посідає, разом із конкурсами та фестивалями значне місце в сучасній культурі. Позитивною складовою у функціонуванні талант-шоу є популяризація творчої діяльності молодих виконавців та сприяння розвитку рівня глядацьких смаків [4].

Причину його високого рейтингу закладено в законах шоу-формату та у беззаперечній любові українського народу до співу та пісні, яку можна розглядати як архетипне явище вітчизняної культури (фото яких представлені у додатку Д).

На сучасному українському телебаченні виник окремий жанр – «талант-шоу» (у табл. 2.2). Серед найпопулярніших – «Фольк-music» (UA: Перший), «Х-фактор», (СТБ), «Голос країни», «Голос. Діти» (1+1) та багато інших [14].

Таблиця 2.2

Фольклор у вокальних талант-шоу

Назва талант-шоу	Роки в ефірі	Виконавці
Голос країни	2011 – 2021	Христина Соловій, Антоніна Матвієнко, Іванна Червінська, Оксана Муха, Іларія, Андрій Хаят, Інна Іщенко, Козак Сіромаха, Галина Куришко, гурт «Folk Ladies»
X - фактор	2010 – 2021	Гурт «Тріода», Аліна Паш, гурт «Казка», гурт «Фіра», гурт «Тріода» гурт «United People»
Караоке на майдані	1999 – 2019	Різдвяний випуск 2018 року: «Мальви» з Чернігівщини, «Тріода» з Тернополя, «Дивина» з Донеччини, «Червона калина» з Київщини та «Осокори» з Сумщини
Фольк-music	2008 – 2018	Колективи Сумської області: ансамбль «Деснянка», село Очкине Середино-Будського району, ансамбль «Вербиченька», село Гречкино, ансамбль «Мутинчанка», село Мутин Кролевецького району, ансамбль «Комишанське надвечір'я», село Комиші Охтирського району, ансамбль «Калинонька», село Московське Липоводолинського району
Євробачення	1956 – 2021	Руслана (2004), Джамала (2016)

Склався телевізійний стереотип такого роду шоу, який включає ряд компонентів. На першому місці – вимоги до учасників, це – голос, співочі навички, артистичність. На другому – наявність ведучих, студійної публіки,

журі, телевізійного глядача, який інтерактивно бере участь шляхом електронного голосування. На третьому – театралізація дійства – наявність режисури, реквізиту, костюмів.

З 2008 року великої популярності набуває музична програма «Фольк-music». Її завданнями були: відродження української народної пісні, популяризація і збереження кращих фольклорних зразків народної творчості, донесення, в першу чергу до молодого покоління, мелодики автентичних пісень з різних куточків України. Кожен випуск – це виступ аматорських фольклорних колективів, а також професійних виконавців. Представлення одного й того ж твору в різних обробках та інтерпретаціях привертає увагу глядачів різного віку [49].

За роки існування проєкту в загально-національному ефірі у передачі виступило наживо більше 100 українських колективів і виконавців. Серед них – як фольклорні народні гурти з усіх куточків країни, так і відомі виконавці та групи: Катя Чилі, «Гайдамаки», «Тінь сонця», «Сад», «Mansound», «Мандри» [13].

Сумщина також була представлена в цій програмі: ансамбль «Деснянка», село Очкине Середино-Будського району, ансамбль «Вербиченька», село Гречкино, ансамбль «Мутинчанка», село Мутин Кролевецького району, ансамбль «Комишанське надвечір'я», село Комиші Охтирського району, ансамбль «Калинонька», село Московське Липоводолинського району та багато інших.

З квітня по грудень 2017 року в ефірі суспільного телеканалу UA: Перший транслювалася програма «Фольк-music. Діти». Дорослі виконавці представляли молодому поколінню маловідомі, забуті народні пісні. Юні яскраві вокалісти з унікальними тембрами і неймовірними голосами змагалися у трьох вікових категоріях. За результатами SMS-голосування кожного тижня визначалися переможці [13].

Одним з перших талант-шоу на українському телебаченні став проєкт «Караоке на майдані», за участю відомого вітчизняного продюсера Ігоря Кондратюка.

Проєкт вперше вийшов в 1999 році на телеканалі «Інтер», а потім на «1+1» (2007-2009 рр.) і СТБ (з грудня 2009 по 2018 роки). Протягом ефірів конкурсанти вибиралися з людей, присутніх на зйомках програми. Кожному з них пропонувалася на вибір пісня із списку, і завдяки оплескам людей визначали переможців. В основному репертуар конкурсантів мав естрадний характер. Але нерідко учасники виконували народні пісні, тим самим привертаючи увагу більшості аудиторії, і перемагали [34].

Не дивлячись на сучасний формат шоу, 7 січня 2018 року випуск програми «Караоке на майдані» був присвячений українським колядкам і щедрівкам. На зйомку були запрошені аматорські колективи з різних куточків України: «Мальви» з Чернігівщини, «Тріода» з Тернополя, «Дивина» з Донеччини, «Червона калина» з Київщини та «Осокори» з Сумщини. І саме народний аматорський вокальний ансамбль «Осокори» з міста Ромни став переможцем цього випуску.

У 2011 році на телеканалі «1+1» вийшло телевізійне співоче шоу «Голос країни». Учасники спочатку проходять відбірковий тур, потім сліпі прослуховування, які транслюються в запису. Члени журі оцінюють конкурсантів тільки за вокальними даними і відбирають для участі в прямих ефірах. Безумовно, що вибір пісні, з якою співак заявляє про себе має значний вплив на подальшу участь в проєкті. В кожному сезоні в тому чи іншому турі конкурсанти виконували фольклорні чи народні пісні. Хтось демонстрував своє прагнення поширювати автентичний спів, інші намагалися трансформувати народні пісні та донести до глядача, а деякі виконавці просто ставили виклик собі – бути багатограними професійними співаками, які з легкістю можуть виконати як світові та українські естрадні хіти, так і фольклорні композиції. Багато з них хоч і не стали переможцями талант-шоу, але запам'яталися своїми яскравими виступами [5].

Фіналісткою першого сезону стала Антоніна Матвієнко, дочка видатної української співачки Ніни Матвієнко. Увагу глядачів та членів журі привернув унікальний мелодійний голос та народна манера виконання. Після проєкту у 2013 році Антоніна Матвієнко випускає записаний разом з мамою Ніною Матвієнко альбом «Нове та найкраще», в який увійшли українські народні пісні у виконанні родинного дуєту. Творчість співачки тісно пов'язана з фольклором. У 2016 році Антоніна брала участь у Національному відборі Євробачення. Вона обрала для виконання старовинну пісню своєї бабусі та виконала її сучасну інтерпретацію [3].

У 2019 році переможцем проєкту стала Оксана Муха. Співачка і до тепер популяризує народні естрадні пісні. Її голос співзвучний з голосом американської виконавиці з українським корінням Квітки Цісик. У репертуарі Оксани Мухи твори Володимира Івасюка, колядки та щедрівки в джазовій та електронній обробці.

Незабутнім став виступ півфіналістки шоу Іванни Червінської. Пісні «Летів пташок», «Вербовая дощечка», «Едерлезі» у виконанні співачки запам'яталися глядачам автентичною манерою виконання. Ще будучи у складі львівського етно-джазового гурту, Іванна популяризувала стародавні українські пісні. Гурт видав два альбоми: «Щедрий вечір з добрим джазом» та «World». Після участі в талант-шоу «Голос країни» співачка випустила альбом «В обіймах колискових». Це збірка українських колискових пісень для молодих батьків. В ще один альбом «Покоси» увійшли українські народні пісні в сучасній обробці. Виконавиця разом із симфонічним оркестром GosOrchestra випустила альбом народних пісень в джазовій обробці під назвою «Співанки», які вона записувала ще студенткою [24].

Співачка ставить за мету популяризувати українські народні пісні, особливо серед молоді [20].

У 2012 році учасницею талант-шоу «Голос країни» стала яскрава представниця жанрів фолк-рок та етно-рок Іларія. Її пісня «Ой верше, мій верше» змусила повернутися всіх чотирьох тренерів. Дійшовши до півфіналу,

вона запам'яталася глядачам своїм унікальним голосом, в якому поєднались народна та академічна манери виконання.

Співачка закохалася в етнічну музику одразу ж після того, як вперше почула архівні польові записи етномузиколога. З того часу вона почала збирати фольклор, розшифровувати його й робити свої пісні, додаючи елементи фолку [26]. Маючи грецьке коріння, Іларія значну увагу приділяла не тільки українському фольклору, а й грецькому. Вивчала індійську, турецьку, татарську та ірландську музику. Взагалі, стиль world music став ключовим у її творчості [26].

На початку кар'єри Іларія була популярнішою за кордоном (Польща, Казахстан, Канада, Італія), ніж на Україні. У 2018 році співачка взяла участь у Національному відборі Євробачення. Презентувала пісню «Сила», поєднавши в ній український та англійський тексти, додавши супроводу народних інструментів, тим самим зробила композицію яскравою, насиченою, багатого на автентичні елементи. Українському фольклору присвячений її альбом «Тринадцять місяців» [69].

Співачка впевнена, що український фольклор має дуже сильний генетичний код, що проявляється у народній пісні, музиці, обрядах. Він присутній не тільки в селах, а й в містах. Головним є створення не лише музичного продукту, а й культурного. Це прояв її особливого ставлення до календарного фольклору, що тісно пов'язаний з життям українського народу [75].

Однією з найвідоміших співачок сучасної України є учасниця талант-шоу «Голос країни» Христина Соловій. Рідкісна композиція «Горе долом», виконана нею – старовинна і зворушлива лемківська пісня – доторкнулась до кожного серця. Пісні «Ой летіли дикі гуси» та «Гамерицький край» також мали своє неповторне звучання. Ще з дитинства батьки Христини прищепили любов до хорової музики. Тому всі її авторські пісні в якійсь мірі перегукуються з народними. Унікальною співачкою зацікавився один із тренерів Святослав Вакарчук, який зараз і є її продюсером. У 2015 році співачка випустила

дебютний альбом «Жива вода», в якому були десять українських народних композицій в обробці Святослава Вакарчука. Одна з найвідоміших лемківських пісень «Под облачком» в аранжуванні Христини Соловій часто використовується учасниками фестивалів та конкурсів [40].

Христина вважає, що прадавнім джерелом всієї музики в світі є народна пісня. На її думку будь-яка музика починається з елементів народної пісні. Сучасні інтерпретації фольклорних пісень зі специфічним переспівуванням та варіаціями зайвий раз підтверджують, що фольклор просто змінює форму і ніколи не зникає і не вичерпується [53].

Представник сильної половини людства, фіналіст дев'ятого сезону «Голос країни» Андрій Хаят працює в жанрі фольктроніка. Його голос – це суміш української та східної автентики. Взагалі його специфіка виконання народних пісень стала чимось новим, незвіданим для сучасної естради та шоу-бізнесу в цілому. Українські народні пісні, які виконував Хаят на шоу («В кінці греблі шумлять верби», «Летить галка через балку»), прозвучали в авторській інтерпретації. У 2020 році співак став фіналістом Національного відбору Євробачення. В своєму дебютному альбомі «Khmil'», який складається з восьми композицій, Хаят використав народні інструменти: сопілку, дудук, дарбуку [2].

В кожному з десяти сезонів талант-шоу «Голос країни» до народної пісні та автентичного фольклору зверталися і менш відомі співаки: Інна Іщенко («Пливе кача»), Козак Сіромаха («За світ встали козаченьки»), Галина Куришко («Соловей»), Folk Ladies («Ой, там на горі») [60].

У 2010 році на каналі СТБ вийшло музичне шоу талантів «Х-фактор». На прослуховуванні судді проекту в присутності глядачів вибирають кращих учасників, враховуючи не тільки їх гарні вокальні дані, а й вміння триматися на сцені та завойовувати прихильність публіки. Порівняно з талант-шоу «Голос країни» в «Х-фактор» набагато менший відсоток учасників, які виконують фольклорні пісні. Адже формат шоу орієнтований на світові хіти та видовищність. Але можна окремо виділити колективи, які презентували

українські народні пісні у власній обробці: гурт «Фіра» («Ой у вишневому саду»), гурт «Тріода» («Ой, верше, мій, верше», «Ой чий то кінь стоїть»), гурт «United People» («Віє вітер») [67].

Український пісенний фольклор можна почути і за кордоном в аналогах телевізійних вокальних шоу. Як приклад: пісня «Вербовая дощечка» у виконанні Яни Соломко (Турція), пісня «Ой чий то кінь стоїть» у виконанні квартету «Акорд» (Польща), «Ой, верше, мій верше» у виконанні Тетяни Ширко (Росія) та багато інших.

Одним, із найвідоміших пісенних конкурсів, що транслюється на сучасному телебаченні, в тому числі і українському є Євробачення. Кожного року виконавці представляють свою творчість світовій публіці. Більшість композицій країн-учасниць в якійсь мірі пов'язані з традиційним фольклором, що додає зацікавленості глядачів і піднімає рейтинги. Доказом тому є обидві перемоги наших співвітчизниць.

У 2004 році співачка Руслана посіла першість з піснею «Дикі танці», використавши гуцульські автентичні традиції, а вже в 2016, Джамала впевнено перемогла з піснею «1944», поєднавши в ній кримсько-татарський фольклор з сучасним аранжуванням. Дякуючи пісенному конкурсу «Євробачення», наші артисти несуть свою творчість в Європу та світ, виходять на світовий ринок, створюючи якісний музичний європейський продукт і при цьому, зберігаючи українську пісенну традицію та культуру [17].

Інтерес до фольклору в музичній сфері сучасної України проявляється у творчості виконавців, композиторів та аранжувальників. Поєднання нових стилів музики з фольклорними елементами призвело до створення унікальних авторських композицій. Вони викликають зацікавленість різновікової публіки, адже являють собою суміш автентики і сучасних технологій.

Отже, аналізуючи кількість і якість пісенного фольклору у творчості відомих сучасних виконавців, у відомих талант-шоу України, можемо сказати, що на сьогоднішній день збереження, популяризація і трансформація автентичної музики є національним здобутком сучасної незалежної країни.

ВИСНОВКИ

В результаті здійснення магістерського дослідження можемо сформулювати такі узагальнення відповідно до завдань роботи.

1. Аналізуючи наукові публікації, що вміщують теоретичні знання про виникнення і розвиток фольклору, схарактеризовано та обґрунтовано його взаємозв'язок з сучасним естрадним вокальним мистецтвом.

Автентичний та секундарний фольклор зіграли велику роль у відродженні етнічних традицій, звичаїв, обрядів та подальшому розвитку видозмінених форм фольклорної традиції.

На сьогодні фольклор є ланцюгом поколінь від сучасної до етнічної культури, який зміцнює національну самоідентифікацію і зберігає етнічну самобутність. Фольклористи збирають, вивчають та відновлюють етнографічні матеріали. Реконструкція записів пісенного фольклору вважається головною метою створення фольклористичного руху. Вагомий внесок у відродження національної культури вносять молодіжні фольклорні ансамблі. Враховуючи регіональні діалектичні особливості вони відтворюють народнопісенні здобутки в первинному їх вигляді.

З появою такого явища, як сучасне естрадне вокальне мистецтво, з'явилося і використанням фольклорних елементів в ньому. Естрадна композиція створювалась на основі автентичної манери виконання, з використанням народних інструментів та автентичних мелодій народів світу.

В творчість виконавців, композиторів та авторів увійшли обробки народних пісень, оригінальні композиції на основі фольклорного тексту, інтонацій, звукоряду. Популярності такому синтезу жанрів додало утворення музичного напрямку «world music». Завдяки сучасним аранжуванням фольклорних зразків, використанням новітніх музичних технологій, створенню тематичних фестивалів та конкурсів український фольклор піднявся до рівня світової популярності.

2. Конкретизовано фольклорну складову творчості відомих естрадних виконавців України. Популярності естрадна пісня набула завдяки синтезу

жанрів фольклорного та естрадного. А кращі пісенні композиції завоювали прихильність, навіть, за кордоном.

В основному розвиток пісенної естради минулого століття формувалася під впливом культурних традицій Західної України. Маючи на меті створити шлягерну композицію, автори-виконавці спирались і на кращі зразки світової музики. Використання елементів фольклору (ладу, гармонії, ритму) в написанні пісні призвели до того, що на думку глядачів більшість творів є просто народними піснями. Чимало співаків стали відомими завдяки виконанню саме цих естрадних пісень.

Фольклорні складові пісенної творчості стали не лише основою для сучасних естрадних вокальних творів, але і виконують національно-патріотичну функцію, зберігають культурно-творчі традиції.

3. Охарактеризувавши особливості інтеграції фольклору у сучасне естрадне вокальне мистецтво, ми дійшли висновку, що причиною для нової інтерпретації фольклорних елементів у творчості сучасних естрадних виконавців стали процеси національного відродження в суспільстві. Питання українізації та самоідентифікації почали відтворюватися і в сучасних музичних напрямках.

Інтерес до фольклору різко зріс після подій Революції Гідності. Сучасні виконавці, намагаючись не втратити прихильність молодіжної публіки та використавши «брендовість» етнічної культури, почали урізноманітнювати репертуар фольклорними елементами. Утворились музичні гурти та співаки, для яких фольклор є змістом всієї творчості: «ДахаБраха», «Go–A», Катя Чилі. Попит на осучаснений український фольклор став з'являтися і за кордоном. Українські гурти і окремі виконавці, гастролуючи по всьому світі, поширюють народнопісенну творчість нашого народу.

4. Пісенний фольклор, завдяки своїй затребуваності, надзвичайно поширений на сучасному телебаченні. Він є джерелом для впровадження креативних ідей та створення нових телевізійних форматів.

Кількість вокальних талант-шоу та музичних проєктів з кожним роком зростає і незмінною рисою їх є присутність фольклорної традиції. Оскільки програми розраховані в основному на виявлення талановитих, нікому не відомих співаків, то пісенний матеріал учасників шоу включає і народні пісні чи їх обробки. Адже створенню свого особистого неповторного стилю, як співака, передує індивідуальна виконавська майстерність, сценічна поведінка, необхідність відповідати запитам публіки, виконуючи репертуар в різних жанрах.

Відомими співаками, що і на сьогодні популяризують фольклорну традицію після участі в проєктах стали: Андрій Хаят, який працює у жанрі фольктроніка і в своїй вокальній манері виконання спирається на українську та східну автентіку; Христина Соловій, яка виконує лемківський фольклор в сучасному естрадному аранжуванні; Іванна Червінська, яка осучаснює календарно-обрядові пісні засобами джазової обробки; Іларія – виконавиця жанрів фолк-рок та етно-рок, поєднує народну та академічну манери виконання.

Завдяки популярності вокальних талант-шоу і використання фольклорних елементів в них, відомими стали не лише учасники, які звернулися в своїй творчості до етнічної музики, а й самі композиції набули нового звучання, завоювали прихильність публіки.

Виходячи з вищевикладеного можемо зробити висновок, що фольклор зайняв своє вагоме місце з розвитку сучасного естрадного вокального мистецтва. В силу швидкого розвитку новітніх сучасним технологій мистецтво постійно змінюється новими музичними напрямками та стилями. Але на сьогодні є незмінним звернення до першоджерел, фольклору, своєї національної традиції. Будемо сподіватися, що з часом попит на все українське не зникне, і виконавці, що пропагують ідеї відродження етнічної культури, займатимуться нею не лише для своєї популярності, а й для збільшення цінності нашої української культури в житті кожної людини.

У дослідженні здійснена спроба на якісно новому рівні вирішити проблему фольклору у розвитку сучасного естрадного вокального мистецтва, однак не вирішує усі аспекти у окресленій сфері. Перспективи подальших наукових пошуків ми вбачаємо у конкретизації можливості використання творів на фольклорній основі у практиці професійної підготовки здобувачів вищої освіти за напрямками «Естрадний спів» та «Народний спів» спеціальності «Музичне мистецтво», розробці освітніх компонентів, призначених для опанування здобувачами вищої освіти фольклору як складової сучасного естрадного вокального мистецтва, а також удосконалення наявних робочих програм начальних дисциплін у означеному напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні аспекти сучасного українського музичного мистецтва : *колективна монографія*. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 212 с.
2. Андрій Хаят: хто він і як підкорив українців на «Голос країни». URL: <https://www.uaportal.com/ukr/news/andrij-hajat-hto-vin-i-yak-pidkoriv-ukraintsiv-na-golos-kraini.htm> (дата звернення 20.06.2021).
3. Антоніна Матвієнко. URL: <https://www.pisni.org.ua/persons/2584.html> (дата звернення 11.06.2021).
4. Бойчук А. С. Естрадне мистецтво співу у виклику сьогодення. *Мистецтвознавство. Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. Вип. 25. С. 39–43.
5. Бокоч В. А. Фольклор в репертуарі сучасних естрадних вокалістів. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство*. 2018. Вип. II (11). С. 153–157.
6. Брицький П. Левко Дутковський – творець «Смерічки». *Буковинський журнал*. 2003. (№ 3–4). С. 245–257.
7. Гарасим Я. Нариси до історії української фольклористики. *Навчальний посібник*. Київ : Знання, 2009. 301 с.
8. Гордійчук М. Українська народна музика. *Фольклор і фольклористика*. Київ : Музична Україна, 1979. С. 5–48.
9. Грица С. Й. Фольклор в просторі та часі. Вибрані статті. Тернопіль : СМП «Астон», 2000. 228 с.
10. Грица С. Й. Трансмісія фольклорної традиції: етномузикологічні розвідки. Київ–Тернопіль : «Астон», 2002. 236 с.
11. Грица С. Й. Мелос української народної епіки. Київ : Наукова думка, 1979. 247 с.
12. Гусарова Е. М. Природа песенного фольклора как основа современного исполнительства (на примере музыкальных коллективов и солистов Республики Мордовия) : автореф. дис. ... канд. искусств. : 24.00.01. Саранск, 2012. 16 с.

13. Дзюба Д. Музика в ефірі українського телебачення: історико-хронологічний підхід (1986–2018). URL: <http://sm.etnolog.org.ua/zmist/2019/3-4/78.pdf>.

14. Дзюба Д. Фольклор і телебачення: точки перетину в полі медіакультури. URL: <http://sm.etnolog.org.ua/zmist/2016/1/46.pdf>.

15. Дика Руслана – новини та життя української столиці. URL: <http://kreschatic.kiev.ua/ua/2464/art/18489.html> (дата звернення 13.04.2021).

16. Драбчук Ю. П. Тенденції розвитку сучасної популярної пісні в Україні. *Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2012. Вип. 18(2). С. 164–169.

17. Дружинець М. І. Пісенний конкурс Євробачення та вокальні телевізійні талант-шоу як фактор європеїзації та євроінтеграції української культури. *Музикознавство. Мистецтвознавчі записки*. 2019. Вип. 35. С. 280–286.

18. Зіркові випускники: The Dooh. URL: <https://fmm.knukim.edu.ua/novini-fakultetu/1543-zirkovi-vipuskniki-the-doox.html> (дата звернення 25.03.2021).

19. Іваницький А. І. Український музичний фольклор. *Підручник для вищих учбових закладів*. Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. 320 с.

20. Іванна Червінська: «Тут я виросла і пододала комплекси». URL: <https://www.vezha.org/ivanna-chervinska-tut-ya-vyrosla-i-podolala-kompleksy/> (дата звернення 18.06.2021).

21. Із того буде фолк. Platfor.ma URL: <https://read.platfor.ma/ethnofusion> (дата звернення 17.02.2021).

22. Ільєнко О. І. Традиції ВІА «Червона рута» в контексті сучасного естрадного виконавства. *Імідж сучасного педагога*. Вип. 2. (185). С. 88–90.

23. Інтерв'ю з ДахаБраха. URL: <https://yabl.ua/2021/02/25/mi-nestavimosya-do-folkloru-yak-do-svyashennoyi-korovi-intervyu-z-dakhabrakha> (дата звернення 23.05.2021).

24. Карчова Ю. І. Сучасні тенденції інтерпретування української народнопісенної виконавської парадигми. *Культура України. Мистецтвознавство*. 2018. Вип. 61. С. 138–148.
25. Катя Chilly | Українська музика та сучасна рок-культура. URL: <http://rock-oko.com/knizhki/legendi-ximernogo-krayu/portreti-v-nterr/katya-chilly.html> (дата звернення 16.07.2021).
26. Конвалюк У. В. Трансформації фольклору у творчості сучасних українських естрадних співачок. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2016. Вип. 22. С. 204–208.
27. Литовка Я. В. «World-Music» як засіб національної ідентифікації в умовах глобалізації. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв : Збірник наукових праць*. Київ, 2013. Вип. 28. С. 101–107.
28. Лозко Г. С. Українське народознавство. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 512 с.
29. Матвієнко Н. М. Ой виорю нивку широкою. Київ : УЦНК «Музей Івана Гончара», 2002. 576 с.
30. Мистецтво – те, що надихає. Поклич пісні до мого серця... Назарій Яремчук. URL: http://moezahoplennia.blogspot.com/2020/11/blog-post_30.html (дата звернення 28.04.2021).
31. Мозговий М. П. Історичні форми функціонування естрадної пісні у контексті масової музичної культури. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2009. Вип. 39. С. 24–28.
32. Мозговий М. П. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні : автореф. дис. ... канд. мист. : 17.00.01. Київ, 2007. 19 с.
33. Мозговий М. П. Особливості українського шлягеру в контексті розвитку національної естради. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2008. Вип. 10. С. 72–79.
34. Налбантова Э. Э. Вокальные талант-шоу на украинском телевидении как социокультурный феномен. *Культура народов Причерноморья*. 2011. № 196, Т. 2. С. 120–125.

35. Нечаєва П. Вижницький Феномен. *Часопис: Доба*. 2002. 11 січня.
36. Новий український фольк | СПАЛІАХ | Перша серія. URL: https://www.youtube.com/watch?v=P_v-SmjprHWs (дата звернення 09.03.2021).
37. Оксана Білозір. URL: <https://www.pisni.org.ua/persons/12.html> (дата звернення 22.04.2021).
38. Олег Скрипка. URL: <https://www.pisni.org.ua/persons/183.html> (дата звернення 19.06.2021).
39. Олег Скрипка: живемо в добу етнічного ренесансу. URL: <http://www.karpaty.net.ua/arkhiv/2008-rik/42-4-28-kviten-2008-r/464-oleg-skripka-zhivemo-v-dobu-etnichnogo-renesansu> (дата звернення 04.05.2021).
40. Осипенко В. В. Народнопісенна традиція в сучасній культурі України. URL: <http://95.164.172.68:8080/khkdkak-xmlui/handle/123456789/1413>
41. Плахотнюк В. Г. Етнокультурні виміри поп-культури у становленні виконавських естрадних колективів. *Науковий огляд*. 2014. Том 6, № 5. URL: <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/245/398> (дата звернення 11.03.2021).
42. Плахотнюк В.Г. Естрадний синтез мистецтв. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. 2010. Вип. 11. С. 259–266.
43. Преображенский Д., Латов Ю. Шоу-бизнес. Энциклопедия Кругосвет URL: https://www.krugosvet.ru/enc/kultura_i_obrazovanie/teatr_i_kino/SHOU-BIZNES.html (дата звернення 28.03.2021).
44. Руснак І. Є. Український фольклор : навчальний посібник. Київ : Академія, 2012. 304 с.
45. Рябуха Т. М. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / ХНУМ ім. І. П. Котляревського. Харків, 2017. 203 с.
46. Садовенко С. М. Трансформації української народної художньої культури у просторово-часових реаліях постмодерну. *Вісник Національної академії керівник кадрів культури і мистецтва*. 2013. Вип. 3. Київ : Міленіум. С. 21–24.

47. Сінельніков І. Г. Вокальна робота у молодіжному фольклорному ансамблі: теорія і практика. *Молодий вчений*. 2017. № 10 (50). С. 335–339.
48. Сінельніков І. Г., Сінельнікова В. В. Молодіжний фольклорно-етнографічний ансамбль як вторинна форма традиційної культури. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв: Серія «Мистецтвознавство»*. 2020. Вип. 43. С. 114–118.
49. Сінельнікова В. В., Сінельніков І. Г. Музичний фольклор в умовах сцени: сучасні тенденції. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 14. Т. 1. С. 140–144.
50. Сінельнікова В. В., Сінельніков І. Г. Фольклористичний рух в Україні: сучасні тенденції, проблеми й перспективи. *Імідж сучасного педагога*. Вип. 5 (182). С. 51–54.
51. Сморгчова М. В. Генеза та етапи становлення вокально-естрадного виконавства. *Актуальні питання культурології*. 2012. Вип. 12. С. 159–163.
52. Солодовник В. В. Естрада. *Енциклопедія сучасної України*. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18031 (дата звернення 12.02.2021).
53. Співачка Христина Соловій | Урядовий кур'єр. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/spivachka-hristina-solovij-u-stolitti-yakova-ya-za> (дата звернення 08.08.2021).
54. Ткач А. А. Відродження фольклору в сучасному просторі українців. *Мистецтвознавчі записки* : зб. наук. праць. Вип. 37. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 134–138.
55. Тормахова В. М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез : *монографія*. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 204 с.
56. Тормахова В. М. Характерні риси української поп-музики кінця ХХ – початку ХХІ століть. *Альманах університетської кафедри Київського національного економічного університету*. 2014. Вип. 3. С. 165–172.
57. Тризна В. В., Кузьмічова В. В. Становлення жанру естрадної пісні на Україні: витоки та періодизація. *Голос представників голосомовних професій:*

актуальні проблеми, досвід та інновації : зб. наук. пр. I Міжнар. міждисциплінар. наук.-практ. конф. Харків : ХНПУ, 2019. С. 148–151.

58. Тризна В. В. Творчий портрет Миколи Мозгового. *Час мистецької освіти. Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти* : зб. ст. VII Всеукр. наук.-практ. конф., 17–18 жовт. 2019 р. Харків, 2019. Ч. 1. С. 108–112.

59. Тріо Мареничів. URL: <https://www.pisni.org.ua/persons/25.html> (дата звернення 26.05.2021).

60. Українські народні пісні на проекті «Голос країни». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RekTYzhvtnI> (дата звернення 05.07.2021).

61. Українські фолк-гурти, які зачарували світ. Фолк мода. URL: <https://folkmoda.net/articles/ukrainski-folk-hyrtu> (дата звернення 29.05.2021).

62. Учасники нацвідбору на Євробачення Go-A. URL: http://ukr.radio/news.html?newsID=92574&fbclid=IwAR1NmcQIzDGzQoazUmnLdUOppFWIM4nlC3FeYqR_Ez4YvGlZ-uA4kN_UpRU (дата звернення 28.08.2021).

63. Федорова І. Ф. World music: походження, особливості еволюції та сучасні модифікації явища : дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2020. 235 с.

64. Феномен Володимира Івасюка URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29798278.html> (дата звернення 05.06.2021).

65. Філіпчук Н. О. Етико-естетичні засади творчості Володимира Івасюка. *Мистецтво і освіта*. 2013. Вип. 3 (69). С. 2–5.

66. Фольклор та рок – ідеальний симбіоз. URL: <http://artskin.in.ua/people/folklor-ta-rok-idealnij-simbioz/> (дата звернення 14.09.2021).

67. Фурдичко А. О. Музичний фольклор і фольклоризм на сучасному українському телебаченні. *Народознавчі зошити*. 2017. Вип. 4 (136). С. 962–969.

68. Фурдичко А. О. Стан дослідженості фольклорного пласту в пісенній культурі України кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. *Вісник Маріупольського*

державного університету (Серія: філософія, культурологія, соціологія). 2016. Вип. 12. С. 96–105.

69. Фурдичко А. О. Поп-фольк як явище культурних етно-адаптаційних процесів сучасного музичного мистецтва України. *Народознавчі зошити*. 2017. Вип. 5 (137). С. 1198–1207.

70. Хто така Квітка Цісик: 12 фактів про співачку. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29144578.html> (дата звернення 27.07.2021).

71. Центр сучасного мистецтва ДАХ. URL: <http://dakh.com.ua/proektu/daxabraha/> (дата звернення 18.05.2021).

72. Шевченко Н. С. Синтез співацьких манер в українській музиці кінця ХХ – початку ХХІ століть : автореф. дис. ... канд. мист. 17.00.03 Одеса, 2015. 16 с.

73. Шмаленко О. О. Ансамбль «Червона рута»: особливості творчої діяльності. *Вісник КНУКіМ. Серія: «Мистецтвознавство»*. 2015. Вип. 33. С. 182–187.

74. Ященко Л. Українське народне багатоголосся. Київ : Музична Україна, 1962. 235 с.

75. ILLARIA – етно-співачка, яка прославляє Україну в світі. URL: <https://uatv.ua/uk/illaria-etno-spivachka-yaka-proslavlyaye-ukrayinu-v-sviti-video> (дата звернення 22.09.2021).

76. Yekelchuk S. What Is Ukrainian about Ukraine's Pop Culture? *Canadian – American Slavic Studies*. 2010. 44. P. 217–232

ДОДАТКИ

Додаток А

ФОТО МОЛОДІЖНИХ ФОЛЬКЛОРНИХ АНСАМБЛІВ

Рис. А.1 «Крالیця»

Рис. А.2 «Божичі»

Рис. А.3 «Древо»

Рис. А.4 «Хорея козацька»

ФОТО ВОКАЛЬНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ АНСАМБЛІВ УКРАЇНИ

Рис. Б.1 «Водограй»

Рис. Б.2 «Червона рута»

Рис. Б.3 «Смерічка»

Рис. Б.4 «Кобза»

Рис. Б.5 «Світязь»

ФОТО ВІДОМИХ ЕСТРАДНИХ СПІВАКІВ УКРАЇНИ

Рис. В.1 Іво Бобул

Рис. В.2 Оксана Білозір

Рис. В.3 Лілія Сандулеса

Рис. В.4 Павло Дворський

Рис. В.5 Василь Зінкевич

Рис. В.6 Микола Мозговий

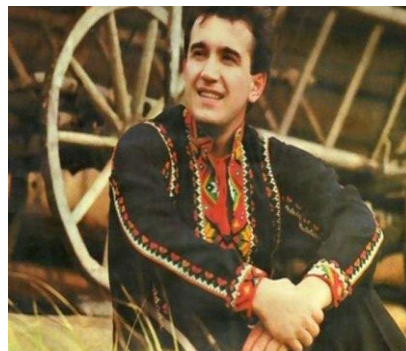

Рис. В.7 Назарій Яремчук

Рис. В.8 Алла Кудлай

Рис. В.9 Ніна Матвієнко

Рис. В.10 Софія Ротару

**ФОТО СУЧАСНИХ ВИКОНАВЦІВ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬ
ФОЛЬКЛОР**

Рис. Г.1 «ДахаБраха»

Рис. Г.2 «Onuka»

Рис. Г.3 «Go-A»

Рис. Г.4 Руслана

Рис. Г.5 Олег Скрипка

Рис. Г.6 Катя Chily

Рис. Г.7 «The Doox»

Рис. Г.8 «Mnishek»

ЛОГОТИПИ ВОКАЛЬНИХ ТАЛАНТ-ШОУ

Рис. Д.1 «Голос країни»

Рис. Д.2 «Х - Фактор»

Рис. Д.3 «Караоке на майдані»

Рис. Д.4 «Фольк music»